

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

Umwelt
Bundesamt

დაავადებათა კონტროლისა და
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის
ეროვნული ცენტრი

GEORGIAN NATIONAL CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC HEALTH

ბიოციდების ეროვნული რეესტრის და
რაციონალური მართვის სისტემის შექმნა საქართველოში

პროექტის ანგარიში

ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის სისტემის ძირითადი
ელემენტების შექმნა აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური
აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (საქართველო, ბელარუსი, ყაზახეთი)

თბილისი
2021 წელი

ბიოციდების ეროვნული რეესტრის და
რაციონალური მართვის სისტემის შექმნა საქართველოში

პროექტის ანგარიში

ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის სისტემის ძირითადი
ელემენტების შექმნა აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური
აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (საქართველო, ბელარუსი, ყაზახეთი)

თბილისი
2021 წელი

პროექტი დაფინანსდა გერმანიის გარემოს, ბუნების კონსერვაციისა და ბირთვული უსაფრთხოების (BMUM) ფედერალური სამინისტროს საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის ფარგლებში ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიის, ცენტრალური აზიის ქვეყნებსა და ევროკავშირის სხვა მეზობელ სახელმწიფოებში გარემოს დაცვის სფეროში. პროექტის განხორციელებას ზედამხედველობას უწევდა გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალური სააგენტო (UBA) და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოს დაცვისა და ჯანმრთელობის ევროპული ცენტრის ბონის ოფისი (გერმანია) WHO ECEH. წინამდებარე გამოცემის შინაარსზე პასუხისმგებელი არიან ავტორები.

გამოცემის მომზადებაში მონაწილეობდნენ:

რედაქტორი: ნანა გაბრიამე, პროექტის ეროვნული კოორდინატორი, NCDC

თანაავტორები: ანა ბერეჟიანი, პროექტის ეროვნული კოორდინატორი, გარემოს დაცვისა და

სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

ალექსანდრე ტურმილაძე, NCDC გენერალური დირექტორის მოადგილე

თამარ გახოკიძე, IT ჯგუფი, NCDC

ვაჟა ეზუგბაია, IT ჯგუფი, NCDC

ვალერიან კვიჩია, IT ჯგუფი, NCDC

ნიკო ხვიჩია, IT ჯგუფი, NCDC

ლალი ებანოიძე, იურისტი, NCDC

ნატა კოპალიანი, იურისტი, NCDC

მადლიერების გამოხატვა

სსიპ ლ. საყვარელიძის სახ. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი განსაკუთრებულ მადლიერებას გამოხატავს გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალური სააგენტოსა და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოს დაცვისა და ჯანმრთელობის ევროპული ცენტრის ბონის ოფისის (გერმანია) მიმართ, მათი გამოცდილებისა და ცოდნის გაზიარების და პროექტის „ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის სისტემის ძირითადი ელემენტების შექმნა აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (საქართველო, ბელარუსი, ყაზახეთი) წარმატებით განხორციელებისათვის, რითაც სხვა ქვეყნებსა და რეგიონებს მათგან სწავლის შესაძლებლობა მიეცათ.

პროექტი დააფინანსა გერმანიის გარემოს დაცვის, ბუნების კონსერვაციისა და ბირთვული უსაფრთხოების ფედერალურმა სამინისტრომ საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის მიერ ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიის, ცენტრალური აზიის ქვეყნებსა და ევროკავშირის სხვა მეზობელ სახელმწიფოებში გარემოს დაცვის სფეროში.

პროექტის განხორციელებაზე პასუხისმგებლობა დაეკისრა იყო ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრს.

პროექტის განხორციელების ყველა ეტაპზე შეტანილი ინტელექტუალური წვლილის, ფინანსური დახმარებისა და ექსპერტული რჩევებისათვის, ავტორები მადლობას უხდებიან:

- გერმანიის გარემოს დაცვის, ბუნების კონსერვაციისა და ბირთვული უსაფრთხოების ფედერალურ სამინისტროს (BMU).
- გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალური სააგენტოს (UBA) (სონია ოტო, იოჰან მოლტმანი, ნანეტ აუსტი);
- ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოსა და ჯანმრთელობის დაცვის ევროპული ცენტრისადმი (ბონი, გერმანია; ირინა ზასტენსკაია, დოროტა იაროსინსკა, ფრანჩესკა რასიოპი).
- ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის საქართველოს ოფისს (მარიან ივანუშა, სილვიო დომენტე, ნინო მამულაშვილი).

ეროვნული ცენტრი განსაკუთრებით მადლობას გამოხატავს ყველა იმ მონაწილის მიმართ, რომელთა დახმარებითაც პროექტი სრულყოფილად და ეფექტურად განხორციელდა.

ამირან გამყრელიძე

მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

სსიპ ლ. საყვარელიძის სახ. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის გენერალური დირექტორი

სარჩევი

აკრონიმებისა და აბრევიატურების ჩამონათვალი	7
წინასიტყვაობა.....	8
თავი 1. წინაპირობები.....	9
1.1 ევროკავშირის პოლიტიკა ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებით	10
1.2 ქიმიური ნივთიერებების ზემოქმედება ჯანმრთელობაზე.....	14
1.3 ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრის სარგებელი	16
თავი 2. მეთოდოლოგია	18
2.1 პროექტის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი გუნდი.....	19
2.2 პროექტის განხორციელების ძირითადი ეტაპები	20
2.2.1 პროექტის გახსნის ორდლიანი სემინარი ქ. თბილისში	20
2.2.2 ბიოციდების ონ-ლაინ რეგისტრაციის პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავება და ტესტირება	22
2.2.3 „საქართველოში ქიმიური ნივთიერებების მართვის სკრინინგული შეფასება.....	25
2.2.4 ორდლიანი სემინარი „სამართლებრივი და ინფორმაციული ჩარჩოები ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის“ სხვადასხვა ქვეყნებისა და დაინტერესებული მხარის მონაწილეობით მინსკში, ბელარუსი 2018 წ. 29-31 ოქტომბერს.....	25
2.2.5 ეროვნული გზამკვლევის „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“ შემუშავება.....	27
2.2.6 ტრენინგი სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლებისთვის ქ. ნურ-სულთანი, ყაზახეთი.....	28
2.2.7 ჯანმო/UBA - ტრენინგი- სემინარი „ჯანმრთელობისა და გარემოს რისკები და ზემოქმედების შეფასება ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის ეროვნულ სისტემაში“ - ქ. მინსკი, ბელარუსი,	30
2.2.8 სამომავლოდ დაგეგმილი ტრენინგები ეროვნულ დონეზე.....	31
2.2.9 უწყვეტი განათლების ტრენინგის პროგრამის შემუშავება ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებით.....	31
2.2.10 ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების უზრუნველყოფა ე.წ. “Help Desk” ჩამოყალიბება.....	31
2.2.11 „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” ფუნქციონირება კოვიდ-19 ეპიდემიის პერიოდში	33
2.2.12 სამართლებრივი აქტი ბიოციდების რეგისტრის მართვასთან დაკავშირებით.....	34
2.2.13 სამართლებრივი საფუძველი ქიმიური ნივთიერებების ონ-ლაინ რეჟიმში რეგისტრაციის უზრუნველყოფისთვის.....	34
2.2.14 საქართველოს, ბელარუსის და ყაზახეთის მხრიდან პროექტის ეროვნული კოორდინატორებისა და IT ინჟინრების შეხვედრა პროექტის ფარგლებში ქ. თბილისში, 2019	

წლის 28-30 ოქტომბერი.....	35
2.2.15 დასკვნითი სემინარი პროექტის „ეროვნული სისტემების უმთავრესი ელემენტების შექმნა ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიის და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (ბელარუსი, საქართველო და ყაზახეთი) ფარგლებში 2021 წლის 19-20 იანვარი.....	38
2.2.16 დამატებითი შეხვედრა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (MEPA) წარმომადგენლებსა და დამოუკიდებელ ექსპერტებთან.....	39
2.2.17 ქიმიკატებისა და ჯანმრთელობის გლობალურ ქსელის მეორე ვირტუალური შეხვედრა.....	39
თავი 3 დასკვნები და სამომავლო ნაბიჯები	40
3.1 დასკვნა.....	40
3.2 შემდგომი ნაბიჯები.....	41
დანართი 1. ეროვნული გზამკვლევი - "ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში ინგლისურ ენაზე.....	43
დანართი 2. კონკრეტული მაგალითის შესწავლა: საქართველოში ბიოციდების რაციონალური მართვის გზამკვლევის შემუშავება.....	53
დანართი 3. ეროვნული გზამკვლევი - "ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში ქართულ ენაზე.....	55
გამოყენებული ლიტერატურა.....	67

ქიმიური ნივთიერებების კლასიფიკაციისა და ეტიკეტირების გლობალური ჰარმონიზებული სისტემა

აკრონიმები და აბრევიატურები

DCFTA – ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცე

EaP – აღმოსავლეთის პარტნიორობა

EC – ევროკომისია

ENPI – ევროპის სამეზობლო და პარტნიორობის ინსტრუმენტი

EU – ევროკავშირი

MEPA - საქართველოს გარემოს დაცვისა და საოფლის მეურნეობის სამინისტრო

MoH - საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილ პირთა, შრომის, ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტრო

NGO – არასამთავრობო ორგანიზაცია

NCDC - საქართველოს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი

OECD – ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია

POPs – მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლები

PRTR – დამაბინძურებლების გარემოში გაშვებისა და გადატანის რეესტრი

REACH – ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაციის, შეფასების, დაშვებისა და შეზღუდვის რეგულაცია

CLP - ქიმიური ნივთიერებების კლასიფიკაციის ეტიკეტირებისა და შეფუთვის რეგლამენტი

SAICM – ქიმიური ნივთიერებების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიული მიდგომა

SEIS – ერთიანი გარემოსდაცვითი საინფორმაციო სისტემა

SMC – ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვა

SMEs – მცირე და საშუალო ზომის საწარმოები

UBA - გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალური სააგენტო

UNECE – გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისია

UNDP – გაეროს განვითარების პროგრამა

UNEP – გაეროს გარემოს დაცვის პროგრამა

UNIDO – გაეროს სამრეწველო განვითარების ორგანიზაცია

USAID – აშშ საერთაშორისო განვითარების თანამშრომლობის სააგენტო

USD – აშშ დოლარი

WHO – ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაცია

WHO ECEH - ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოსა და ჯანმრთელობის ევროპული ცენტრი

წინასიტყვაობა

ქიმიური ნივთიერებების წარმოება იზრდება მთელ მსოფლიოში და რისკს უქმნის ეკოსისტემებს და ადამიანის ჯანმრთელობას. მოსახლეობა და ცოცხალი ბუნება განიცდის ექსპოზირებას ქიმიური ნივთიერებების ნარევებისადმი, რომელსაც შეიცავს სხვადასხვა სამრეწველო, სამკურნალო და ბიოციდური პროდუქტები, რომლითაც შემდგომში ბინძურდება წყალი, საკვები, ჰაერი და ნიადაგი. ჯანმრთელობაზე უარყოფითი ზემოქმედება იწვევს სიმსივნურ დაავადებებს, ალერგიებს, დიაბეტს, დეპრესიას, დემენციას, სტრესს, რესპირატორულ, გულსისხლძარღვთა და კანის დაავადებების განვითარებას და სხვა. გარემოზე ზემოქმედება მოიცავს ეკოსისტემების ფუნქციისა და მათი სერვისების დეგრადაციას. გლობალური მასშტაბით სწრაფად გაიზარდა გამოყენებაში არსებული სინთეტიკური ქიმიური ნივთიერებების მრავალფეროვნება და რაოდენობა; ქიმიური წარმოება 1950 წლის შემდეგ 50-ჯერ გაიზარდა¹, და პროგნოზირებულია მისი გასამმაგება 2050 წლისთვის, 2010 წელთან შეთარებით, ძირითადად, ევროპის საზღვრებს გარეთ.²

ისეთი სისტემის შექმნა, რომელიც შესაძლებელს გახდის ქიმიური ნივთიერებების რაციონალურ მართვას (SMC), პრიორიტეტს წარმოადგენს როგორ იმ ქვეყნებისთვის, რომლებსაც გააჩნიათ ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულება (EU), ასევე ქვეყნებისთვის, რომლებიც ევრაზიის ეკონომიკურ კავშირში (EEU) არიან გაერთიანებული. ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე ქიმიური ნივთიერებების უარყოფითი ზემოქმედების პრევენციისთვის მნიშვნელოვანია მოწინავე პოლიტიკა და სათანადო კანონმდებლობა, ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების სისტემების ხელმისაწვდომობა, ასევე ადეკვატური ადამიანური და ტექნიკური რესურსები. მიუხედავად სხვადასხვა ქვეყნებში ქიმიური ნივთიერებების მართვისადმი არსებული მიდგომების სპეციფიურობისა (ეროვნული კანონმდებლობა, ინფრასტრუქტურა და ა.შ.), ძირითადი ელემენტები, მათ შორის ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაციას, ასევე მათ შესახებ ინფორმაციის არსებობა და ხელმისაწვდომობა საყოველთაო და უნიკალურ მოთხოვნას წარმოადგენს.

პროექტის „საკანონმდებლო და სამოქმედო ჩარჩოს შემუშავება საშიშ ქიმიურ ნივთიერებებზე ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების მიზნით საქართველოში“ 2015-2017³ ფარგლებში (დაფინანსებული გერმანიის გარემოს ფედერალური სააგენტოს (UBA) საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის საშუალებით), ჯანმო-მ საქართველოში, თბილისში, 2017 წლის 28-29 მარტს ორგანიზება გაუწია და ჩაატარა შეხვედრა, რომელზეც ყველა მონაწილე ქვეყანამ აღნიშნა შეზღუდული შესაძლებლობები (ტექნიკური, ადამიანური და ფინანსური) და ეროვნულ დონეზე ქიმიურ ნივთიერებებთან დაკავშირებით არსებული კანონმდებლობის განხორციელებისთვის და ახალი საკანონმდებლო აქტების შემუშავებისთვის საჭირო ცოდნა-

¹ ტრასანდე, ლ. და სხვ., 2016. „დაავადებათა ტვირთი და ენდოკრინული სისტემის დამაზიანებელი ქიმიკატებისადმი ექსპოზირების ხარჯები ევროკავშირში: განახლებული ანალიზი“, *Andrology* 4(4), გვ. 565-572.

² OECD, 2012, ნახ. 6.13, გარემოსდაცვითი პერსპექტივა 2050: უმოქმედობის შედეგები <http://dx.doi.org/10.1787/9789264122246-en>

³ პროექტის „საკანონმდებლო და ოპერაციული სისტემის შემუშავება სახიფათო ქიმიკატებთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარებისთვის საქართველოში“ ანგარიში <https://www.ncdc.ge/Pages/User/News.aspx?ID=bdd35a23-5323-4a12-993e-ba6670d01dd0>

გამოცდილების ნაკლებობა. ხაზგასმით აღინიშნა დონორებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან დახმარების საჭიროება.

ქვეყნების მოთხოვნის საპასუხოდ შემუშავდა პროექტი „ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის სისტემის ძირითადი ელემენტების შექმნა აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (საქართველო, ბელარუსი, ყაზახეთი), რომლის მიზანს წარმოადგენს ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის SMC სისტემების ძირითადი ელემენტების შექმნა საკანონმდებლო აქტების პროექტების შემუშავების და ტექნიკური ინფრასტრუქტურის, ასევე, SMC-თან დაკავშირებით ეროვნული შესაძლებლობების განმტკიცების გზით.

პროექტის განხორციელება სამომავლოდ წვლილს შეიტანს ევროპის გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის პროცესში და რეგიონალურ (ოსტრავას დეკლარაცია) და გლობალურ (SDGs, SAICM, MEAs) დონეზე აღებული ვალდებულებების შესრულებაში.

თავი 1. წინაპირობები

ადამიანის გამომგონებლობის წყალობით შეიქმნა 100 000-ზე ბევრად მეტი ახალი ქიმიური ნივთიერებები, რომლებიც ადრე არასდროს ყოფილა დედამიწის გარემოს შემადგენელი ნაწილი.

ამ ქიმიური ნივთიერებების უმრავლესობასთან მიმართებაში ჩვენ უბრალოდ არ ვიცით, თუ როგორ მოხდება მიგრაცია გარემოში - აკუმულირდება, გაიფანტება თუ გარდაიქმნება, და როგორ ზემოქმედებას ახდენს ცოცხალ ორგანიზმებზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე სხვადასხვა კონცენტრაციის პირობებში.

ადამიანები ყოველდღიურად განიცდიან ექსპოზირებას ქიმიური ნივთიერებების რთული ნარევისადმი. ადამიანის ორგანიზმზე არსებულ ქიმიურ ტვირთს განაპირობებს ქიმიკატებისადმი ყოველდღიური ექსპოზირება, ასევე ექსპოზირება მდგრადი ქიმიკატებისადმი, რომლებიც შედის ორგანიზმში და აკუმულირდება ქსოვილებში. ასეთ ნივთიერებათა შორისაა სინთეტიკური ქიმიკატები, როგორიცაა სამრეწველო ქიმიკატები, ფარმაცევტული პროდუქტები, პესტიციდები და ბიოციდები, ქიმიური დამაბინძურებლები, რომლებიც თავისთავად გამოიყოფა სამრეწველო პროცესებისა და წვის შედეგად, და ქიმიკატები, რომლებიც ჩვეულებრივ გვხვდება ბუნებაში.

წარმოებული და მოხმარებული ქიმიური ნივთიერებების მოცულობა და მრავალფეროვნება მნიშვნელოვნად გაიზარდა გასულ საუკუნეში და კვლავაც იზრდება (CEFIC, 2018). ევროკავშირში 2018 წელს მოხმარებული 314 მილ ტონა ქიმიკატებიდან 71% კლასიფიცირებული იყო, როგორც ჯანმრთელობისთვის სახიფათო (Eurostat, 2020e). მრავალფეროვნების თვალსაზრისით, 2020 წლის ივლისის მდგომარეობით „ქიმიური ნივთიერებათა რეგისტრაციის, შეფასების, დაშვებისა და შეზღუდვის რეგულაციის (REACH) რეგლამენტით რეგისტრირებული იყო 22 920 უნიკალური ნივთიერება (EU, 2006b)⁴.

ქიმიური ნივთიერებებს მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ქვეყნების ეროვნულ ეკონომიკაში და წარმოადგენს ყოველდღიური ცხოვრების განუყოფელ ნაწილს, თუმცა ადამიანის

⁴ EEA Environment and Health, 2020.

file:///C:/Users/NANAGA~1/AppData/Local/Temp/Healthy%20Environment_TH-AL-20-005-EN-N.pdf

ჯანმრთელობისა და გარემოსადმი რისკების თავიდან ასაცილებლად არსებითი მნიშვნელობა აქვს რაციონალურ მართვას. ქიმიკატების შესახებ საერთაშორისო დონეზე სარწმუნო ინფორმაციის არსებობა საჭიროა გადაწყვეტილებების მიღებისას ინფორმაციის ფლობისათვის და, ამგვარად, ადამიანზე და გარემოზე ქიმიკატების უარყოფითი ზემოქმედების მინიმალურ დონეზე დაყვანის მიზნით. ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიულ მიდგომაში (SAICM) მითითებულია, რომ “ცოდნა და ინფორმაციო საბაზისო საჭიროებებს წარმოადგენს გადაწყვეტილების მიღებისთვის ქიმიკატების, მათ შორის, ქიმიკატების შემცველი პროდუქტებისა და ნაკეთობების რაციონალურ მართვისთვის”.^{5, 6}

ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების მინიმუმამდე დასაყვანად ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის მკაფიო, ხელმისაწვდომი, დროული, შესაფერისი ინფორმაციის ნაკლებობა აღირებულ იქნა მრავალი ქვეყნის მიერ და ჯანმო-ს ევროპის რეგიონში⁷. ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაცია და შესაბამისი ეროვნული რეესტრები შესაძლებელს ხდის შემფოთების გამომწვევი ქიმიკატების იდენტიფიცირებას და პრიორიტეტიზაციას, მონიტორინგისა და რისკების შეფასების სტრატეგიის შემუშავებას და უკანონო მიმოქცევის პრევენციას და ასტიმულირებს შესაძლებლობების განვითარებას. საშიში ქიმიური ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებას, ასევე შეუძლია ქიმიკატების მართვასთან დაკავშირებული სათანადო გადაწყვეტილებების მიღების ხელშეწყობა. მაგალითად, ქიმიური საგანგებო სიტუაციის შემთხვევაში, ტოქსიკოლოგიის საინფორმაციო ცენტრებს ხელი უნდა მიუწვდებოდეს შესაბამის მონაცემთა ბაზაზე⁸ რათა შეძლოს უფრო ეფექტიანი რეაგირება.

1.1 ევროკავშირის პოლიტიკა ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებით

SAICM⁹ არის გლობალური პოლიტიკის ჩარჩო, რომელიც საბოლოოს მიზანს წარმოადგენს ქიმიკატების რაციონალური მართვის მიღწევა რათა 2020 წლისათვის ქიმიკატების წარმოება და გამოყენება მოხდეს ისე, რომ მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება ადამიანის ჯანმრთელობასა და ბუნებაზე. ინფორმაცია, რომელიც ითვლება მნიშვნელოვნად და რომლის გათვალისწინებაც შესაძლოა ისურვონ ქვეყნებმა ეროვნული მონაცემთა ბაზის ან ინვენტარიზაციის ჩამონათვალის მოსამზადებლად, მოიცავს შემდეგს:

- პრიორიტეტული ქიმიური ნივთიერებების ტოქსიკოლოგია (კანცეროგენობა, იმუნოტოქსიკურობა, ენდოკრინული დარღვევები და ეკოტოქსიკურობა);

⁵ ქიმიკატების ეროვნული რეესტრები და საინვენტარიზაციო ნუსხები: სარგებელი და მიდგომები შემუშავებისადმი https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0018/361701/9789289052948-eng.pdf

⁶ ყოვლისმომცველი პოლიტიკის სტრატეგია. ჟენევა: სტრატეგიული მიდგომა ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი; 2017

<http://www.saicm.org/Resources/Publications/tabid/5507/language/en-GB/Default.aspx>

⁷ ყოვლისმომცველი ორიენტაცია და ხელმძღვანელობა 2020 წლის მიზნის მისაღწევად ქიმიკატების რაციონალურ მართვაში. დოკუმენტი: ქიმიკატების მართვის საერთაშორისო კონფერენციის მეოთხე სესია (ICCM4). ჟენევა: სტრატეგიული მიდგომა ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი; 2015 (http://old.saicm.org/index.php?option=com_content&view=article&id=525&Itemid=700)

⁸ ჯანდაცვის სექტორის ჩართულობა ქიმიკატების მართვაში ეროვნულ დონეზე: ამჟამად არსებული პრაქტიკის მიმოხილვა. კოპენჰაგენი: ჯანმოს რეგიონალური ოფისი ევროპაში; 2014 <http://www.euro.who.int/en/publications/key-publications>

⁹ ყოვლისმომცველი პოლიტიკური სტრატეგია. ჟენევა: სტრატეგიული მიდგომა ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი; 2017 წ. <http://www.saicm.org/Resources/Publications/tabid/5507/language/en-GB/Default.aspx>,

- საფრთხეები და რისკები;
- ანგარიშგება ჯანმრთელობისა და გარემოსადმი რისკების შეფასების შესახებ;
- ექსპოზირება და მიდრეკილება ექსპოზირებისადმი;
- ექსპოზიციის გზები;
- ინფორმაცია (მაგ. საფრთხეები) დიდი მოცულობით წარმოებული ქიმიკატების შესახებ;
- ინფორმაცია იმ ქიმიკატების შესახებ, რომლებიც პრიორიტეტულია, მაგრამ არ არის აუცილებელი, რომ დიდი მოცულობით იწარმოებოდეს, ანუ ადგილი ჰქონდეს მნიშვნელოვან ექსპოზირებას; და
- ქიმიკატების უსაფრთხოების გაიდლაინები SAICM-ის განხორციელების გეგმების მოსამზადებლად.

გარდა SAICM დოკუმენტებისა, SAICM სამდივნომ და გაეროს ტრენინგისა და კვლევის ინსტიტუტმა 2009 წელს, ქიმიკატების რაციონალური მართვის ორგანიზაციათაშორის პროგრამასთან თანამშრომლობით, მოამზადეს გაიდლაინები SAICM განხორციელების გეგმებისთვის¹⁰. იქ მითითებულია სხვადასხვა შესაძლო აქტივობები და მოცემულია პრაქტიკული რჩევები SAICM განხორციელების გეგმის მოსამზადებლად. იგი იძლევა რეკომენდაციას, რომ გამოყენებულ იქნას ინტეგრირებული მიდგომა ქიმიკატების მართვისადმი, მათ შორის, ინფორმაციის ინტეგრირებული ურთიერთგაცვლა, რომელიც იძლევა, მაგალითად, იმის შესაძლებლობას, რომ ეროვნული ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა და გავრცელება მიესადაგოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებს, გაუმჯობესდეს ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა მხარეებს შორის და ამაღლდეს ფართო საზოგადოების ცნობიერება.

ევროკავშირს გააჩნია ქიმიური ნივთიერებების მარეგულირებელი პოლიტიკური დოკუმენტების დიდი ოდენობა.

2006 წ. და 2008 წ., ევროკავშირმა მიიღო ახალი რეგულაციები, რათა უზრუნველყოს სახიფათო ნივთიერებებისა და ნაერთების რისკების სათანადოდ მართვა, ხოლო ინფორმაციის შეგროვება კვლავ ცენტრალიზებული და ჰარმონიზებული ყოფილიყო. შეიქმნა საშიში ქიმიური ნივთიერებებისა და ნაერთების ეროვნული რეესტრები იმ სფეროებისთვის, რომლებიც არ რეგულირდება ევროკავშირის კანონმდებლობით ან ეროვნული მიზნებისთვის.

დირექტივა 67/548/EEC სახიფათო ნივთიერებების შესახებ¹¹ ქმნის საფუძველს ქიმიური ნივთიერებების მაკონტროლებელი ყველა შემდგომი დირექტივისთვის, გარდა, მაგ. საბოლოო ფარმაცევტული პროდუქტებისა, პირდაპირი საკვები დანამატებისა, რადიოაქტიური ნივთიერებებისა და საბრძოლო მასალებისა. დირექტივის უმთავრეს მიზანს წარმოადგენდა ქიმიკატების მომწოდებლების დავალდებულება, რომ წარმოედგინათ მათ მიერ წარმოებული ან იმპორტირებული ქიმიკატების ჩამონათვალი, დეტალური ქიმიური იდენტიფიკაციით.

REACH- ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაციის, შეფასების, დაშვებისა და შეზღუდვის რეგლამენტი (EU, 2006b) არის უმთავრესი ჰორიზონტალური კანონი, რომლის მიზანსაც

¹⁰ გაიდლაინები SAICM განხორციელების გეგმების შემუშავებისთვის. სტრატეგია. შენევა: სტრატეგიული მიდგომა ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი; 2009 წ. (<http://cwm.unitar.org/publications/publications/inp.aspx>)

¹¹ დირექტივა სახიფათო ნივთიერებების შესახებ. ბრიუსელი: ევროპის კომისია; 2014 (http://ec.europa.eu/environment/archives/dansub/consolidated_en.htm)

წარმოადგენს ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოს დაცვა. REACH¹² რეგლამენტი ავალდებულებს კომპანიებს, რომ წარმოადგინონ ინფორმაცია იმ ქიმიკატების მახასიათებლების და სახიფათოობის შესახებ, რომლებსაც აწარმოებენ და ყიდიან ევროკავშირში, სარეგისტრაციო დოსიეებში და, აგრეთვე, მართონ მათთან დაკავშირებული რისკები. რეგლამენტი ასევე მოუწოდებს ყველაზე სახიფათო ქიმიკატების პროგრესული ჩანაცვლებისკენ, როდესაც ხდება ეკონომიკურად და ტექნიკურად შესაფერისი ალტერნატივების იდენტიფიცირება. ეს ხორციელდება მათი გამოყენების აკრძალვით ან განსაზღვრული მიზნით ქიკატის გამოყენების ავტორიზებით.

ქიმიური ნივთიერებების კლასიფიკაციის, ეტიკეტირებისა და შეფუთვის (CLP) რეგლამენტი¹³ (EU, 2008b) იცავს ადამიანის ჯანმრთელობას და გარემოს, შემოაქვს რა ქიმიკატების კლასიფიკაციის, ეტიკეტირების და შეფუთვის წესები და უზრუნველყოფს რა, რომ ინფორმაცია საფრთხეების შესახებ გადაეცემა მიწოდების სისტემას ზემოდან ქვემოთ. ქიმიურ პროდუქტებთან მიმართებაში, ევროკავშირს აქვს ყოვლისმომცველი კანონმდებლობა ქიმიური ნივთიერებების რეგულირებისთვის სარეცხ საშუალებებში, ბიოციდებში, მცენარეთა დაცვის საშუალებებში და ფარმაცევტულ პროდუქტებში. პოლიტიკა ზღუდავს სამიში ქიმიური ნივთიერებების გამოყენებას და არსებობას სამომხმარებლო პროდუქტებში, რათა უზრუნველყოფილ იქნას მომხმარებელთა უსაფრთხოება და გარემოს დაცვა დიფუზური ემისიებისგან, პირადი ჰიგიენის პროდუქტების, კოსმეტიკის, ქსოვილების, ელექტრონული აღჭურვილობისა და საკვებთან კონტაქტში მყოფი მასალების ჩათვლით. ასევე შეზღუდვები წესდება ქიმიურ ნივთიერებებზე საკვებსა და სასმელ წყალში.

დირექტივა 528/2012/EU ბიოციდების შესახებ - ბიოციდური პროდუქტების რეგლამენტი¹⁴ ითვალისწინებს ყველა აქტიური ნივთიერების დამტკიცებას და ბიოციდური პროდუქტების

¹² REACH-ის უთავრეს მიზანს წარმოადგენს ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოს დაცვის მაღალი დონის უზრუნველყოფა, იმავდროულად შიდა ბაზრის ეფექტიანი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და ქიმიური მრეწველობაში ინოვაციების და კონკურენციის სტიმულირება.

ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2006 წლის 18 დეკემბრის (EC) No 1907/2006 რეგლამენტი ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაციის, შეფასების, დაშვებისა და შეზღუდვის თაობაზე (REACH), რომლის საფუძველზე შეიქმნა ევროპის ქიმიური სააგენტო, შესწორდა დირექტივა 1999/45/EC და გააუქმა საბჭოს რეგლამენტი (EEC) No 793/93 და კომისიის რეგლამენტი (EC) No 1488/94, ასევე საბჭოს დირექტივა 76/769/EEC და კომისიის დირექტივები 91/155/EEC, 93/67/EEC, 93/105/EC და 2000/21/EC (EEA მნიშვნელობის ტექსტი). ბრიუსელი: ევროკავშირი; 2006 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02006R1907-20140410>)

¹³ CLP-ს მოქმედებაში შეჰყავს გაეროს ქიმიკატების კლასიფიკაციისა და ეტიკეტირების გლობალური ჰარმონიზებული სისტემა (GHS). ეს რეგლამენტი ავალდებულებს ყველა მწარმოებელს, იმპორტიორს და მომხმარებელს, რომ ბაზარზე გატანამდე მოახდინონ ყველა მათი ნივთიერების და ნარეგების კლასიფიცირება; ამგვარად, კლასიფიცირების ვალდებულება აკისრია ინდუსტრიას.

ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს რეგლამენტი (EC) No 1272/2008 ნივთიერებებისა და ნარეგების კლასიფიკაციის, ეტიკეტირებისა და შეფუთვის თაობაზე, რომელმაც ცვლილებები შეიტანა და გააუქმა დირექტივები 67/548/EC და 1999/45/EC, და შევიდა ცვლილებები რეგლამენტში (EC) No 1907/2006 (EEA)Off J Eur Union 2008 წ.; L353/1 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32008R1272>)

¹⁴ ევროპის პარლამენტის და საბჭოს 2012 წლის 22 მაისის რეგლამენტი (EU) No 528/2012 ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე განთავსებისა და გამოყენების წესი“-ს პროდუქტების ბაზარზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის და გამოყენების შესახებ. EEA მნიშვნელობის ტექსტი. ბრიუსელი: ევროკავშირი; 2012 წ. (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0528>)

გამოყენების ავტორიზაციას. რეგლამენტი მიღებულ იქნა 2012 წლის 22 მაისს და ძალაში შევიდა 2013 წლის 1 სექტემბრიდან, ზოგიერთი დებულებებისთვის გარდამავალი პერიოდის გათვალისწინებით. ისევე, როგორც ბიოციდების ადრინდელ რეგლამენტში (98/8/EC), ბიოციდური პროდუქტის გამოყენებისთვის საჭიროა ან ავტორიზაცია, ან, დაბალი რისკის ნივთიერებების შემთხვევაში, რეგისტრაცია. შესაბამისად, წევრმა სახელმწიფოებმა შეაგროვეს ამ პროდუქტებთან დაკავშირებული ინფორმაცია. რეგლამენტის 528/2012/EU შესაბამისად, ECHA¹⁵ აწარმოებს ბიოციდური პროდუქტების რეესტრს.

გაიდლაინები ინფორმაციის შეგროვებისა და ურთიერთგაცვლისთვის ევროკავშირში.¹⁶ გამოქვეყნდა გაიდლაინები REACH-ის ინფორმაციის მოთხოვნებთან დაკავშირებით ნივთიერებების მახასიათებლებთან, ექსპოზირებასთან, გამოყენებასთან და რისკის მართვასთან მიმართებაში ქიმიკატების უსაფრთხოების შეფასების კონტექსტში და ქიმიური უსაფრთხოების შეფასებასთან დაკავშირებით, როგორც გაიდლაინების შემცველი დოკუმენტების სერიის ერთერთი დოკუმენტი, რათა დაეხმაროს ყველა დაინტერესებულ მხარეს REACH რეგლამენტით გათვალისწინებული მათი ვალდებულებების შესრულებაში. გაიდლაინები მოიცავს შემდეგს:

- ინფორმაციის შეგროვება რეგისტრაციას დაქვემდებარებული ნივთიერებებისათვის დამახასიათებელი თვისებების შესახებ;
- ამ ინფორმაციის შეფასება REACH-ის მოთხოვნების გათვალისწინებით;
- მონაცემთა დეფიციტის იდენტიფიცირება; და
- დამატებითი ინფორმაციის გენერაცია მონაცემთა ასეთი დეფიციტის შესავსებად.

გაიდლაინები ისეა შედგენილი, რომ, საჭიროებისამებრ, დაეხმაროს დარგს ქიმიური უსაფრთხოების შეფასების ჩატარებაში. ქიმიური უსაფრთხოების ანგარიში შესაძლოა საჭირო გახდეს რეგისტრაციის დოსიეს, ავტორიზაციის განაცხადის ან ზემოდან ქვემოთ მოხმარებლების ვალდებულებების ნაწილის სახით. გაიდლაინებში ასევე მოცემულია უმთავრესი პრინციპები რისკების შეფასებისთვის, რომელიც შესაძლოა საჭირო გახდეს აკრძალვის შეთავაზების მხარდასაჭერად, ავტორიზაციის რეჟიმში ნივთიერებების შეტანისთვის ან ნივთიერების შეფასების ნაწილის სახით.

ინფორმაციისადმი კონკრეტული მოთხოვნები მოიცავს შემდეგს:

- ნივთიერებების თვისებები: ფიზიკურ-ქიმიური მონაცემები; მონაცემები ადამიანებთან დაკავშირებით, მათ შორის ეპიდემიოლოგიური მონაცემები; ინ-ვიტრო და ინ-ვივო ტესტირების შედეგები; სტრუქტურისა და აქტივობის დამოკიდებულების რაოდენობრივი მოდელებით მიღებული მონაცემები; ნივთიერებების დაჯგუფება; შედარებები სხვა ნივთიერებებთან; მტკიცებულებების ერთობლიობა და ნებისმიერი სხვა მონაცემი, რომელიც შეიძლება სასარგებლო იყოს ნივთიერების სახიფათო თვისებების იდენტიფიცირებისთვის;

¹⁵ ECHA ევროპის ქიმიური სააგენტო <https://echa.europa.eu/regulations/biocidal-products-regulation/understanding-bpr>

¹⁶ გაიდლაინები ინფორმაციის მიმართ მოთხოვნებსა და ქიმიური უსაფრთხოების შეფასებასთან დაკავშირებით. ჰელსინკი: ევროპის ქიმიური სააგენტო; 2016 (<https://echa.europa.eu/guidance-documents/guidance-on-information-requirements-and-chemical-safety-assessment>)

- ნივთიერების ფიზიკურ-ქიმიური თვისებების, გარემოში ტრანსფორმაციის, ტოქსიკურობის და ეკოტოქსიკურობის შესახებ მთელი ინფორმაციის სარწმუნოობის, რელევანტურობის, ადექვატურობის და სისრულის შეფასება; და
- გამოყენება და ექსპოზირება, მაგ. წარმოება (თუ ეს ევროკავშირის ფარგლებში ხდება), ნივთიერების ან ნივთიერების შემცველი ნაკეთობების გამოყენება, მოპყრობა და უტილიზაცია (მაგ. მისი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში), და ექსპოზირების ხასიათი, ე.ი. გზა. სიხშირე და ხანგრძლივობა.

1.2 ქიმიური ნივთიერებების ზემოქმედება ჯანმრთელობაზე

ქიმიური ნივთიერებები მნიშვნელოვან ზემოქმედებას ახდენს ადამიანის ჯანმრთელობაზე. ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის შეფასებით, 2016 წ. მსოფლიოს მასშტაბით დაავადებათა მთლიანი ტვირთის 2.7% და სიკვდილის შემთხვევების 1.7 % ქიმიური ნივთიერებების ზემოქმედებით იყო გამოწვეული (ჯანმო, 2018 წ.) ამ შეფასების სფერო შემოიფარგლებოდა ქიმიური ნივთიერებების მცირე რაოდენობით, რომლებისთვისაც მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები კარგად არის აღწერილი.

ცნობილია, რომ საშიში ქიმიური ნივთიერებების ექსპოზირება იწვევს ჯანმრთელობაზე სერიოზული ზემოქმედების ფართო სპექტრს, მათ შორის, ქრონიკულ დაავადებებს, ნევროლოგიურ დარღვევებს და მუცლადმყოფი ნაყოფის განვითარების ეფექტებს (პრუს-უსტინი და სხვ., 2011 წ.). ჯანმრთელობის დაცვის ხარჯების ეკონომიკურ მაჩვენებლებში გადაყვანის თვალსაზრისით, სხვადასხვა საშიში ქიმიური ნივთიერებებისადმი ექსპოზირების უარყოფითი ზემოქმედება ადამიანის ჯანმრთელობაზე შეფასებულია, როგორც მსოფლიო მშპ-ს 2.5%-ზე მეტი (გრანდენი და ბელანგერი, 2017 წ.)¹⁷.

¹⁷ გრანდენი და ბელანგერი, 2017 წ. გარემოში ქიმიურ ექსპოზირებასთან დაკავშირებული დაავადებათა ტვირთის გაანგარიშება: ტოქსიკოლოგიური ინფორმაციის გამოყენება ჯანდაცვის ეკონომიკურ ხარჯთაღრიცხვაში.

სურ. 1. ქიმიური ნივთიერებების წყაროები და ექსპოზირების გზები ადამიანებისთვის

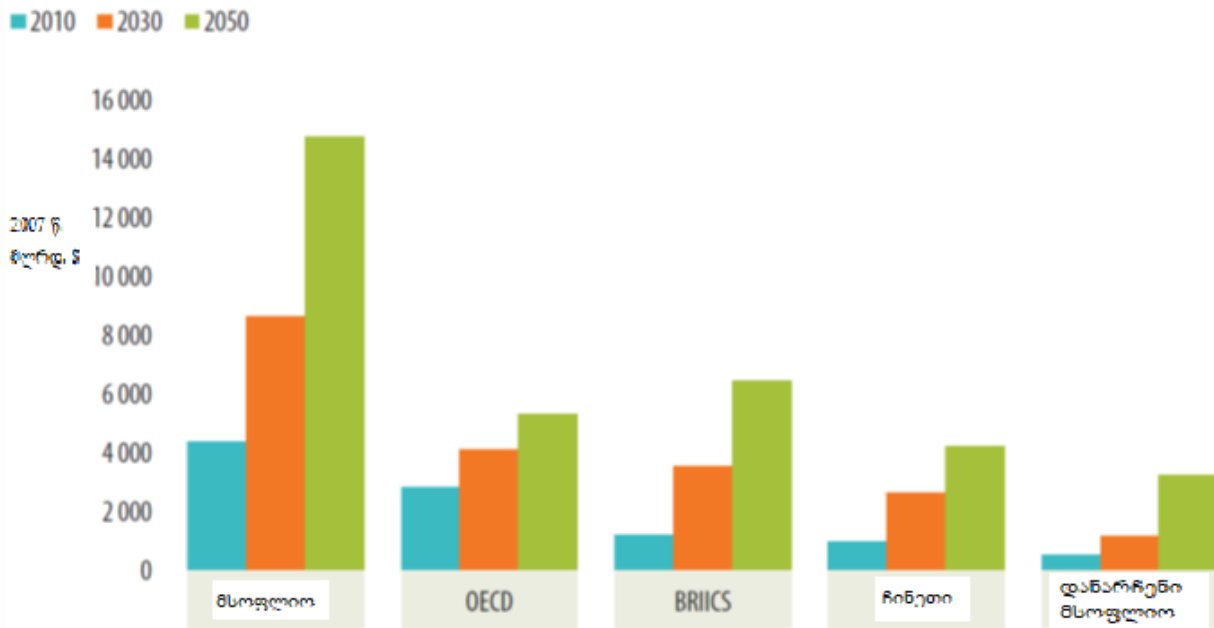
ევროკავშირს გააჩნია ქიმიური ნივთიერებებთან დაკავშირებული ყველაზე ყოვლისმომცველი და მოწინავე კანონმდებლობა მსოფლიოში, რომელსაც აგვირგვინებს REACH რეგლამენტი. REACH-ის ჩარჩოებში მკვეთრად გაიზარდა იმის გააზრება, თუ რომელი ნივთიერებები იწარმოება ევროკავშირში და რა რისკებია მათთან დაკავშირებული. დაწყებულია ღონისძიებები, რათა მოხდეს პოტენციურად საფრთხის გამომწვევი ნივთიერებების პრიორიტეტიზაცია და პოტენციური რისკების შეფასება, რათა მოხდეს იმ ნივთიერებების იდენტიფიცირება, რომლებიც კონტროლს უნდა დაექვემდებაროს (ECHA, 2018a).

სხვადასხვა ქიმიური ნივთიერებით ექსპოზირება ყოველდღიურად ხდება მრავალი გზით, როგორცაა შინაგანად მიღება, შესუნთქვა, კანთან კონტაქტი და ჭიპლარით მუცლადმოვ ნაყოფზე. ზოგიერთი ქიმიური ნივთიერებაა უვნებელი და ესენციურიცაა; სხვები საფრთხეს უქმნის ჩვენს ჯანმრთელობას და გარემოს.

როგორც ნაჩვენებია ნახ. 1-ზე, ქიმიური ნივთიერებების წარმოების ყველაზე სწრაფი ზრდა პროგნოზირებულია არა-OECD ქვეყნებში¹⁸.

¹⁸ THE PUBLIC HEALTH IMPACT OF CHEMICALS: KNOWN AND UNKNOWN
file:///C:/Users/NANAGA~1/AppData/Local/Temp/WHO_FWC_PHE_EPE_16.01_eng.pdf

ნახ. 1. ქიმიკატების პროგნოზირებული წარმოება (გაყიდვა) რეგიონების მიხედვით, საბაზისო სცენარი, 2010-2050 წ.წ.

წყარო: OECD-ის 2050 წ. პროგნოზი: უმოქმედობის შედეგები (თავი 6: ჯანმრთელობა და გარემო)
(OECD, 2012, doi: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264122246-en>).

1.3 ქიმიური ნივთიერებების რეესტრის სარგებელი

ქიმიური ნივთიერებების შესახებ მონაცემების შედგენა მნიშვნელოვან ადამიანურ და ფინანსურ რესურსებს მოითხოვს. ამიტომ გამოყენებულ უნდა იქნას ინფორმაციის ყველა ხელმისაწვდომი ეროვნული და საერთაშორისო წყარო და მონაცემთა ბაზა, როგორც საფუძველი ან როგორც დამხმარე საშუალება. ევროკავშირის რეესტრი და მონაცემთა ბაზები შედგება კომპანიების მიერ წარდგენილი ინფორმაციისგან, და შესაძლოა განიხილებოდეს შეფასება. ქიმიური ნივთიერებების მართვის ეროვნული მონაცემთა ბაზა, ჩვეულებრივ, წარმოადგენს ქვეყანაში არსებული ყველა საშიში (ეროვნული კანონმდებლობიდან გამომდინარე) ქიმიური ნივთიერებების და მათი მახასიათებლების საინვენტარიზაციო ჩამონათვალს, ნებისმიერი ფორმით. ამიტომ იგი შეიძლება გამოყენებულ იქნას:

- ქიმიური ნივთიერებების მართვისთვის მათი მახასიათებლებისა და რაოდენობის მიხედვით, ისე, რომ ზიანი არ მიაყენოს ჯანმრთელობას და გარემოს;
- ანგარიშების მოსამზადებლად გადაწყვეტილების მიმღები პირებისთვის, საზოგადოებისა და სხვა ჯგუფებისთვის;
- ქიმიური ნივთიერებების პრიორიტეტიზაციისა და ჯანმრთელობისათვის მათი რისკების შესაფასებლად;
- ადამიანის ჯანმრთელობაზე და გარემოზე ქიმიური ნივთიერებების სავარაუდო ზემოქმედების თვალყურის მიდევნებისა და შეფასებისთვის და საჭიროებისამებრ, ზომების მიღებისას;
- დაგეგმილი მარეგულირებელი ღონისძიებების - როგორიცაა ავტორიზაცია, შეზღუდვა ან აკრძალვა - სოციო-ეკონომიკური ზემოქმედების შეფასებისთვის;

- საზოგადოების ყველა სექტორში, მათ შორის, მრეწველობაში, დასაქმებულებისა და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებისთვის;
- ადგილობრივ წარმოებაში დაინტერესებულ მხარეებს შორის ქიმიური ნივთიერებებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ურთიერთგაცვლის ხელშეწყობისთვის;
- საზოგადოების ყველა სექტორს შორის პარტნიორობის ხელშეწყობისა და წახალისებისთვის;
- ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებული ეროვნული კანონმდებლობის განმტკიცების და ამოქმედების ხელშეწყობისა და მხარდაჭერისთვის; და
- ქიმიური ნივთიერებების მართვის ეროვნული პროფილის რეგულარული განახლების ხელშეწყობისთვის.

ინფორმაციის ურთიერთგაცვლის სისტემები, მათ შორის, ეროვნული რეესტრები და მოანცემთა ბაზები, ხელს უწყობს სხვადასხვა ინსტიტუციური მხარეებისა და მომხმარებელთა ჯგუფების მიერ ინფორმაციაზე წვდომას სამართლებრივი, ტექნიკური, ინდივიდუალური და ინსტიტუციონალური შესაძლებლობების განსავითარებლად ქიმიური ნივთიერებების კონტროლის, რისკების შემცირებისა და ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის ხელშეწყობისათვის.

როგორც აღნიშნულია გაეროს ტრენინგისა და კვლევის ინსტიტუტის „ინფორმაციის ურთიერთგაცვლის მეთოდურ რეკომენდაციაში“¹⁹ ინფორმაციის ურთიერთგაცვლის სისტემები ხელს უწყობს იმის უზრუნველყოფას, რომ ქიმიური ნივთიერებების რეესტრის ეროვნული მართვის და უსაფრთხოების სხვადასხვა ასპექტებში ჩართულმა ადამიანებმა მიიღონ მათთვის საჭირო ინფორმაცია საჭირო დროს, საჭირო ადგილზე და ისეთი ფორმით, რომელიც მიესადაგება მათ საჭიროებებს.

ქიმიური ნივთიერებების ეროვნული რეესტრის საშუალებით შეგროვებული ინფორმაცია გამოიყენება ბაზარზე არსებული ქიმიური ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციის მისაწოდებლად გადაწყვეტილების მიმღები პირების, საზოგადოებისთვის და სხვა ჯგუფებისთვის, რეკომენდაციების მიცემისთვის (ასევე ინდივიდების) და საშიში ქიმიური ნივთიერებების გადაადგილების მონიტორინგისთვის.

რიგ წყაროებში მითითებულია, თუ რა ტიპის ინფორმაცია შეიძლება იყოს საჭირო ჯანმრთელობის რისკების, გარემოს რისკებისა და ქიმიკატების საფრთხეების შესაფასებლად.

ჯანმო-ს ადამიანის ჯანმრთელობის რისკების შეფასების ინსტრუმენტები: ქიმიური საფრთხეები²⁰ შედგენილია საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის და გარემოს დაცვის პროფესიონალების, კანონმდებლების, დარგის მენეჯერების და გადაწყვეტილების მიმღები სხვა პირებისთვის. საჭირო ინფორმაციის კატეგორიები შესაძლოა მოიცავდეს შემდეგს:

¹⁹ ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა ქიმიკატების რაციონალური მართვისთვის: მეთოდური რეკომენდაცია. ჟენევა: გაეროს ტრენინგისა და კვლევების ინსტიტუტი; 2001 <http://cwm.unitar.org/publications/publications/inp.aspx>

²⁰ ჯანმოს ადამიანის ჯანმრთელობის რისკების შეფასების ინსტრუმენტები: ქიმიური საფრთხეები. ჟენევა: ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია, ქიმიური უსაფრთხოების საერთაშორისო პროგრამა; 2010 (http://www.who.int/ipcs/methods/harmonization/areas/ra_toolkit/en/)

- საფრთხის იდენტიფიცირება;
- საფრთხის დახასიათება და საორიენტაციო ნორმატიული მნიშვნელობების განსაზღვრა; და
- ექსპოზირების შეფასება.

ამგვარად, მსოფლიო საზოგადოება ისწრაფის მდგრადი განვითარებისკენ, რომლის პირობებშიც ახლანდელი თაობების საჭიროებები კმაყოფილდება მომავალი თაობის ადამიანებისთვის ზიანის მიყენების გარეშე. ამის გათვალისწინებით, ქიმიური ნივთიერებების უსაფრთხო მართვა მდგრადი განვითარების მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს.

ზემოთ აღნიშნული მოსაზრებების გათვალისწინებით, საქართველოში შემუშავებულ იქნა ეროვნული გზამკვლევი „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“, რათა ჩატარდეს ადამიანის ჯანმრთელობისადმი რისკების შეფასება, განისაზღვროს შეფასების ჩატარებისთვის საჭირო ინფორმაცია, საერთაშორისო რესურსებზე ელექტრონული ბმულებით, საიდანაც მომხმარებელს შეუძლია მიიღოს ინფორმაცია და გაეცნოს მეთოდებს ადამიანის ჯანმრთელობის რისკების შეფასების ჩასატარებლად.

თავი 2. მეთოდოლოგია

ქიმიური ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციის საჭიროების დასაკმაყოფილებლად, ჯანმო-ს ევროპის რეგიონალურმა ოფისმა, საქართველოს შესაბამის ეროვნულ ადმინისტრაციასთან ერთად, დაიწყო პროექტის „ოპერაციული და საკანონმდებლო სისტემის შემუშავება საშიში ქიმიური ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარებისთვის საქართველოში“ (2015-2017 წ.წ.) განხორციელება, რომელიც დაფინანსდა გერმანიის გარემოს ფედერალური სააგენტოს (UBA) საკონსულტაციო მხარდაჭერის პროგრამის და ჯანმო-ს გარემოსა და ჯანმრთელობის ევროპული ცენტრის (ბონი, გერმანია) მხარდაჭერით. პროექტის ფარგლებში ჯანმო-მ ქ. თბილისში 2017 წლის 28-29 მარტს ორგანიზება გაუწია და ჩატარდა შეხვედრა, რომელზეც მონაწილე ქვეყნებმა აღნიშნეს ეროვნულ დონეზე შეზღუდული შესაძლებლობები (ტექნიკური, ადამიანური და ფინანსური) და ცოდნა-გამოცდილების ნაკლებობა, რომელიც საჭიროა ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებით არსებული კანონმდებლობის განხორციელებისა და ახალი საკანონმდებლო აქტების შესამუშავებლად. ხაზგასმით აღინიშნა დონორებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მხარდაჭერის საჭიროება.

ქვეყნების მოთხოვნის საპასუხოდ შემუშავდა პროექტი (მე-2 ეტაპი) „ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის სისტემის ძირითადი ელემენტების შექმნა აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (საქართველო, ბელარუსი, ყაზახეთი)“. პროექტი ფოკუსირებული იყო ბიოციდებზე საქართველოში და სამრეწველო ქიმიურ ნივთიერებებზე ბელარუსსა და ყაზახეთში. პროექტმა წვლილი შეიტანა ევროპის

გარემოს და ჯანმრთელობის დაცვის პროცესში და რეგიონალურ (ოსტრავას დეკლარაცია) და გლობალურ (SDGs, SAICM, MEAs) დონეზე აღებული ვალდებულებების შესრულებაში. პროექტის კონტექსტში, ჯანმო-ს მიერ მოწოდებული მეთოდოლოგიებისა და რეკომენდაციების საფუძველზე საქართველომ შექმნა ბიოციდების ეროვნული რეესტრი და სარეგისტრაციო სისტემა და ტექნიკური საფუძველი ბიოციდებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ონ-ლაინ რეჟიმში შეგროვებისა და გაზიარებისთვის. მიმდინარეობს სამუშაოები ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე გატანისა და მოხმარების თაობაზე ევროპის პარლამენტის და საბჭოს 2012 წ. 22 მაისის რეგლამენტთან (EU) No 528/2012 ჰარმონიზაციისთვის.

პროექტის განხორციელებას ხელმძღვანელობდა საქართველოს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრი, საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა შრომის ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამინისტროს და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მხარდაჭერით.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნული გათვალისწინებით, პროექტის საბოლოო მიზანს წარმოადგენდა ეროვნული შესაძლებლობების განვითარება ქიმიური ნივთიერებების პრიორიტეტული ჯგუფებიდან გამომდინარე რისკების მართვისთვის და ქიმიური ნივთიერების მართვის ეროვნული სისტემის მნიშვნელოვანი ელემენტების, მათ შორის ქიმიური ნივთიერებების რეესტრების შექმნა აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (ბელარუსი, საქართველო, ყაზახეთი).

2.1 პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფი

პროექტი განხორციელდა NCDC/MEPA ჯგუფის მიერ, გერმანიის გარემოს ფედერალური სააგენტოსა (UBA) და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოს და ჯანმრთელობის ევროპული ცენტრის ქ.ბონის (გერმანია) ოფისის WHO ECEH ექსპერტების მხარდაჭერით. საქართველოში პროექტის კოორდინაცია განხორციელეს ნანა გაბრიამემ (NCDC) და ანა ბერეჟიანმა (MEPA). პროექტის განმახორციელებელი ეროვნული ჯგუფი შედგებოდა წარმყვანი ეროვნული ექსპერტებისა და IT ჯგუფის წევრებისგან.

პროექტის წარმატებით განხორციელებისა და მისი მიზნების მიღწევის უზრუნველსაყოფად განხორციელდა რიგი ღონისძიებები: შეიქმნა ეროვნული ექსპერტების ჯგუფი, ჩართულ იქნენ მაღალკვალიფიციური საერთაშორისო ექსპერტები, მოეწყო სემინარები საქართველოს, ბელარუსის და ყაზახეთის წარმომადგენლების მონაწილეობით, ჩატარდა კონსულტაციები და დისკუსიები დაინტერესებულ მხარეებთან ქვეყნების IT ჯგუფების მონაწილეობით. პროექტის ძირითადი აქტივობების შეჯამება მოცემულია ქვემოთ.

2.2 პროექტის განხორციელების ძირითადი ეტაპები

2.2.1 პროექტის გახსნის ორდღიანი სემინარი ქ. თბილისში

ქ. თბილისში, 2018 წლის 17-19 ივლისს გაიმართა პროექტის დაწყების ორდღიანი სემინარი, რომელსაც დაესწრნენ ეროვნული ექსპერტები ბელარუსიდან, საქართველოდან და ყაზახეთიდან, საერთაშორისო ექსპერტები, დარგისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები. შეხვედრა გახსნა საქართველოს NCDC-ის გენერალურმა დირექტორმა პროფ. ამირან გამყრელიძემ. მიესალმა რა მონაწილეებს, მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ პროექტი ეფუძნებოდა საქართველოში მანამდე განხორციელებული წარმატებულ სამუშაოს, რომელიც დააფინანსა საკონსულტაციო დახმარების პროგრამამ (UBA, გერმანია) და ტექნიკური მხარდაჭერა გაუწია ჯანმო-ს გარემოს და ჯანმრთელობის ევროპულმა ცენტრმა. ეკონომიკური განვითარება მნიშვნელოვანია საქართველოსთვის, თუმცა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობა და ჯანსაღი გარემო უმაღლეს პრიორიტეტს წარმოადგენს. საქართველოსა და ევროკავშირს შორის გაფორმებული ასოცირების ხელშეკრულება მოიცავს ქიმიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის რეგლამენტების ჰარმონიზაციას; ამგვარად შემუშავებულ და მთავრობისთვის განსახილველად წარდგენილ იქნა „საქართველოს გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმა“ NEHAP; ასევე აღნიშნა, რომ ჯანმრთელობისა და გარემოს დაცვის სამინისტროები ერთობლივად ახორციელებენ ტვინინგის პროექტს GE22 იტალიის, პოლონეთისა და გაერთიანებული სამეფოს მხარდაჭერით.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს სახელით მონაწილეებს მიესალმა მინისტრის პირველი მოადგილე ბატონი ზაზა ბოხუა, და გაუზიარა შეშფოთება საქართველოში არაგადამდები დაავადებების ზრდის გამო, რაც ასევე შეიძლება იყოს გამოწვეული სახიფათო ქიმიური ნივთიერებების ზემოქმედებით. იმ საფრთხის გააზრებამ, რაც ქიმიური ნივთიერებების ზემოქმედებამ შეიძლება შეუქმნას ადამიანის ჯანმრთელობას, განაპირობა ტოქსიკური ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებული ქმედებების ჩართვა 2015-2019 წ.წ. ეროვნული განვითარების სტრატეგიაში.

ბელარუსის რესპუბლიკის ჯანმრთელობის დაცვის მინისტრის მოადგილემ, მთავარმა სახელმწიფო სანიტარულმა ექიმმა დოქტორმა ნატალია ჟუკოვამ დამსწრეებს გაუზიარა მოსაზრება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ხელშეწყობის მიზნით ქიმიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მნიშვნელობის შესახებ. ბელარუსში ეროვნულმა სტრატეგიამ მოიცვა ქიმიური უსაფრთხოების მრავალი ელემენტი, როგორცაა ქიმიური ნივთიერებების რეგისტრაცია, ინფორმაციის შეგროვება, კანონმდებლობის განმტკიცება. ევრაზიის ეკონომიკური თანამეგობრობის ქვეყნებში ცოტა ხნის წინ მიღებულმა რეგლამენტმა „ქიმიური უსაფრთხოების შესახებ“ დიდი შესაძლებლობები შეუქმნა ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისკენ მიმართული ღონისძიებების დაჩქარებას. ბელარუსში რეგლამენტის შესრულებაზე პასუხისმგებელ უწყებას წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტრო.

დოქტორმა ზაურე ახმეტოვამ, მიესალმა რა ყაზახეთის ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს სახელით შეხვედრის მონაწილეებს, აღნიშნა, რომ ყაზახეთში, ისევე როგორც მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, NCD-თა დაახლოებით 80% უკავშირდება გარემო და სოციალურ

ფაქტორებს. სიტუაციის გამოსასწორებლად ქმედებათა კონსოლიდაციისთვის ყაზახეთის მთავრობამ მიიღო საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის შექმნის გადაწყვეტილება. ყაზახეთის ჯანდაცვის სამინისტრო დარწმუნებულია, რომ პროექტი შექმნის საფუძველს ქვეყანაში ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის განხორციელებისთვის.

ყველა გამომსვლელმა მადლიერება გამოხატა ჯანმო-ს და გერმანიის მთავრობისადმი, ნაყოფიერი თანამშრომლობის და ქვეყნების მხარდაჭერისათვის გარემოს ჯანმრთელობის და ქიმიური უსაფრთხოებისკენ მიმავალ გზაზე.

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის წარმომადგენელმა საქართველოში, დოქტორმა მარიან ივანუშამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ გარემოს ჯანმრთელობა ერთერთია ორგანიზაციის ხუთი პრიორიტეტიდან, რომელიც ჯანმო-ს გენერალური დირექტორი დოქტორი ტედროს ადანომ გებრეისუსის ყურადღების ცენტრშია. უდიდესი მნიშვნელობა აქვს მოწყვლადი მოსახლეობის სპეციფიური საჭიროებების მოგვარებას და განსაკუთრებული ყურადღების მიქცევას ქიმიური ნარევებისადმი ექსპოზირებას, იმის გათვალისწინებით, რომ ამას ყოველდღიურად განვიცდით.

საკუთარი თავის წარდგენისას, სხდომის მონაწილეებმა გამოხატეს ინტერესი პროექტისადმი და მადლიერება ეროვნული ცენტრისადმი-NCDC, ასევე შეხვედრის მასპინძლობისთვის. სხდომის მონაწილეებს გადაეცათ დღის წესრიგი, თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა დოქტორი ნატალია ჟუკოვა.

სხდომის მონაწილეებმა მიიღეს დღის წესრიგი. პლენარულ სესიებზე, ექსპერტთა ჯგუფების და ჯგუფური სამუშაო დისკუსიების პროცესში, სხდომის მონაწილეებმა განიხილეს რიგი საკითხები, ქიმიური ნივთიერებების მართვის მოწინავე გამოცდილება, ასევე მონაწილე ქვეყნებში მისი განხორციელების შესაძლებლობები და გამოწვევები.

სურ. 2. პროექტის ორდღიანი სემინარის გახსნის ცერემონია, რომელიც მოეწყო თბილისში, საქართველო, 2018 წ. 17-19 ივლისს (მარიან ივანუშა - ჯანმო-ს CO, დოქტორი ნატალია ჟუკოვა, ჯანდაცვის მინისტრის მოადგილე, ბელარუსის რესპუბლიკის მთავარი სანიტარული ექიმი, დოქტორი ზაზა ბოხუა - საქართველოს ჯანდაცვის მინისტრის მოადგილე, პროფ. ამირან გამყრელიძე - NCDC-ის გენერალური დირექტორი, ქ-ნი ირმა ხონელიძე - NCDC-ის გენერალური დირექტორის მოადგილე.

ასევე აღინიშნა რომ, პროექტი დააფინანსა გერმანიის გარემოს დაცვის, ბუნების კონსერვაციისა და ბირთვული უსაფრთხოების ფედერალურმა სამინისტრომ

საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის მიერ ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიის, ცენტრალური აზიის ქვეყნებსა და ევროკავშირის სხვა მეზობელ სახელმწიფოებში გარემოს დაცვის სფეროში საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის (AAP) ფარგლებში. AAP ხელს უწყობს ცოდნის ურთიერთგაცვლას და გადაცემას, გარემოსდაცვითი სტანდარტების ამაღლებას, ინსტრუმენტების ურთიერთგაცვლას და ცნობიერების ამაღლებას გარემოს დაცვასთან დაკავშირებით, რათა ხელი შეუწყოს ტრანსსასაზღვრო და ორმხრივ თანამშრომლობას, ქმედებების პოლიტიკურ ეფექტიანობას, და გარემოს ხარისხის ევროკავშირის სტანდარტების შესრულებას. AAP-ის აქტუალურ საკითხებს შორისაა წყლისა და ჰაერის ხარისხის მართვა, კლიმატი და ენერგია, რადიაცია, რეციკლირება და სხვა გარემოსდაცვითი ტექნოლოგიები, ქიმიური უსაფრთხოება, საზოგადოების მონაწილეობა, განათლება და შესაძლებლობების განვითარება. ქვეყნებში განხორციელდა მრავალი პროექტი, მაგალითად ნარჩენების ელ-მართვა (ბელარუსი და ყაზახეთი), ტყეებისა და ჭაობების დაცვა (საქართველო).

სურ. 3. პროფ. პაატა იმნაძე - NCDC -ის გენერალური დირექტორის მოადგილე, ოიპან მოლტმანი - UBA, ირინა ზასტენსკაია - WHO ECEH

AAP-ის ჩარჩოებში UBA მუშაობს პარტნიორ ქვეყნებთან უშუალოდ ან განმახორციელებელი ორგანიზაციის, მაგ. ჯანმო-ს საშუალებით. მიმდინარე პროექტი დაეყრდნო ინფორმაციის შეგროვების პროექტის მიღწევებს, რომელის დააფინანსა AAP-მა 2015-2017 წ.წ. და სამივე ქვეყნის ძლიერ პოლიტიკურ მისწრაფებას ქიმიკატების მართვის გაუმჯობესებისკენ.

2.2.2 ბიოციდების ონ-ლაინ რეგისტრაციის პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავება და ტესტირება

პროექტის კონტექსტში, საქართველომ შექმნა ბიოციდების ეროვნული რეესტრი და რეგისტრაციის სისტემა და უზრუნველყო ტექნიკური ბაზა ბიოციდებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ონ-ლაინ შეგროვებისა და გაზიარებისთვის. მიმდინარეობს სამუშაოები

ეროვნული კანონმდებლობის ჰარმონიზაციისთვის ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2012 წლის 22 მაისის რეგლამენტთან (EU) No 528/2012, რომელიც შეეხება ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე გატანას და გამოყენებას.

NCDC-ის IT ჯგუფმა შეიმუშავა ეროვნული რეესტრის სამოქმედო ჩარჩო, რომელიც შესაძლებელს ხდის მწარმოებლის/ მომხმარებლის იდენტიფიცირებას, ქიმიური ნივთიერებების და მათი ნარევების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებას და მონაცემთა დაჯგუფებას და ანალიზს.

საქართველოში შემუშავდა ერთიანი რეესტრი ბიოციდური პროდუქტებისთვის და ინფორმაციის კონფიდენციალურობა მაღალ დონეზეა დაცული. გარდა ამისა, მომზადდა სახელმძღვანელო NCDC-ის პერსონალისა და ბიზნეს-ოპერატორებისთვის. ქიმიური ნივთიერებების რეესტრი წარმოადგენს ელექტრონულ სისტემას, სადაც ერთსა და იმაზე ადგილზე რეგისტრირდება როგორც ბიოციდური პროდუქტები, ასევე აქტიური ნივთიერებები. იგი იძლევა შესაძლებლობას, რომ აიტვირთოს ყველა საჭირო დოკუმენტი, გადახდილ იქნას სარეგისტრაციო მოსაკრებელი, ჩატარდეს სარეგისტრაციო დოკუმენტების განხილვა შესაბამისი ადმინისტრაციების მიერ, ჩატარდეს ლაბორატორიული კვლევა, მიღებულ იქნას გადაწყვეტილება და მომზადდეს ყველა შესაბამისი სერტიფიკატი და დოკუმენტები ელექტრონულად. ქიმიური ნივთიერებების რეესტრი არის ქვეყანათა შორის პროექტი, რომელიც, როგორც განსაზღვრულია, უნდა განხორციელდეს საქართველოში, ბელარუსსა და ყაზახეთში. თუმცა, შემუშავების პროცესში ჩართულა ზოგიერთი სხვა ქვეყანაც და შესაძლებელია პროგრამის გაზიარება და განხორციელება სხვა ქვეყნებშიც. პროგრამა სამენოვანია და ხელმისაწვდომია ქართულ, რუსულ და ინგლისურ ენებზე.

ჯანმო-სთან არსებული შეთანხმების შესაბამისად, წყაროს კოდი გადაეცემათ მონაწილე ქვეყნებს, სადაც უკვე გამოყოფილია და სისტემის გაშვებისთვის მზადაა ყველა საჭირო სერვერული რესურსი. შესაძლებელია რომ ბიზნეს პროცესები და ველებიც კი შესწორდეს ქვეყნის საჭიროებების შესაბამისად.

საქართველოში ქიმიური ნივთიერებების რეესტრი, ქვეყნის მასშტაბით, ამოქმედდა 2020 წ. 15 სექტემბერს. ტესტირების პერიოდი განსაზღვრულია 31 დეკემბრამდე. 2021 წლის 1-ლ მარტამდე კომპანიები ვალდებული არიან ელექტრონულ სისტემაში დაარეგისტრირონ ყველა წინაპერიოდში რეგისტრირებული სადეზინფექციო საშუალებები. რეესტრი დაკავშირებული იქნება შემოსავლების სამსახურთან და კომპანიების მიერ მიწოდებული მონაცემების სინქრონიზაცია მოხდება რეალურ დროში, რაც შესაძლებლობას მისცემს შემოსავლების სამსახურს, რომ გაუზიაროს ინფორმაცია კომპანიებს რეგისტრაციის პროცესში და ავტომატურად შეივსოს შესაბამისი ველები. ელექტრონულ სისტემაში ნივთიერების რეგისტრაციას ახორციელებს თავად კომპანია, რომელიც შეიძლება იყოს მწარმოებელი, იმპორტიორი ან დისტრიბუტორი. ორგანიზაციის რეგისტრაცია ელექტრონულ სისტემაში მოითხოვება მხოლოდ ერთხელ, და შემდეგ ხდება სასურველი ნივთიერების ავტორიზაცია ან ხელახალი ავტორიზაცია. სისტემაში ქიმიკატის რეგისტრაცია შეუძლია როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ კომპანიას, საქართველოში წარმომადგენლობის ოფისის საშუალებით. ელექტრონული სისტემა ახორციელებს ბიოციდური პროდუქტის ეროვნულ ავტორიზაციას

საქართველოს ტერიტორიაზე, ასევე ხელახალ ავტორიზაციას, რომელიც საჭიროა 10 წელიწადში ერთხელ. ორივე ოპერაციას არეგულირებს ადმინისტრაციული აქტი, რომლითაც საქართველოში არსებული კომპეტენტური ადმინისტრაცია - დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი - იძლევა ბიოციდური პროდუქტის ან ბიოციდური პროდუქტების ჯგუფის (ოჯახის) საქართველოს ბაზარზე გატანის და გამოყენების ნებართვას. ქიმიკატების რეესტრის საშუალებით კომპანია არეგისტრირებს ბიოციდურ პროდუქტს და აქტიურ ნივთიერებებს სისტემაში, ატვირთავს ლიცენზიებს და სხვა საჭირო დოკუმენტებს და ელექტრონულად გადაიხდის ავტორიზაციასა და ლაბორატორიულ ტესტებთან დაკავშირებულ თანხას. გარდა კომპანიისა, ადმინისტრაცია განიხილავს დოკუმენტებს და აქვეყნებს გადაწყვეტილებას იმავე სისტემაში. რეგისტრაციის პროცესი მოიცავს დადასტურების რამდენიმე ეტაპს, როგორცაა დადასტურება დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრის ადმინისტრაციული და ფინანსური დეპარტამენტის და რ. ლუგარის ლაბორატორიის მიერ. რეგისტრაციის პროცესში რაიმე უზუსტობების შემთხვევაში, კომუნიკაცია კომპანიასა და ადმინისტრაციას შორის ხორციელდება სისტემის საშუალებით. საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ არსებობს ელ-სერტიფიკაციის გაცემის შესაძლებლობა. სისტემას გააჩნია ინტეგრირებული ანალიტიკური მოდული, რომელიც საშუალებას აძლევს მარეგულირებელს, რომ შექმნას და შეასრულოს ნებისმიერი ტიპის ანალიტიკური პროცესი ბიოციდურ პროდუქტებთან მიმართებაში. ქიმიური ნივთიერებების რეესტრი დაკავშირებულია ლაბორატორიის მართვის ელექტრონულ სისტემასთან LIMS სერვისის საშუალებით, რაც იძლევა შესაძლებლობას, რომ მოხდეს ლაბორატორიული კვლევის პასუხების ურთიერთგაცვლა ორ სისტემას შორის და შესაბამისი პასუხების მიწოდება კომპანიისთვის. მთლიანი სურათის შესაქმნელად და ანალიტიკური მიზნებისთვის ძველი მონაცემების შესატანად, სისტემა ადაპტირებულია ძველი პროდუქტების რეგისტრაციისთვის, რომლებიც ჯერ კიდევ შემოდის იმპორტით, იწარმოება ან ხდება დისტრიბუცია. პროექტის განხორციელების პერიოდში ორგანიზებული იყო რამდენიმე სემინარი და შეხვედრა სხვადასხვა ქვეყანაში, არა მხოლოდ პირისპირ, არამედ ვირტუალურადაც.

2019 წლის 9-12 აპრილს ქ. ასტანაში, ყაზახეთში ორგანიზებული იყო ტრენინგი „ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის ეროვნული სისტემის უმთავრესი ელემენტები: ტრენინგი მთავრობის წარმომადგენლებისთვის“ IOMC-ის გადაწყვეტილებების მიღების ინსტრუმენტთა ნაკრების გამოყენებით, სადაც დემონსტრირებული იყო ელექტრონული სისტემა და განხილულ იქნა რამდენიმე სავანძო საკითხი.

პროექტის ეროვნული კოორდინატორებისა და IT ინჟინრებისთვის 2019 წლის 28-31 ოქტომბერს თბილისში, საქართველოში ორგანიზებული იყო ტრენინგი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს არა მხოლოდ მონაწილე ქვეყნებმა, ასევე ჯანმრთელობის ეროვნული ინსტიტუტის ISS ექსპერტმა იტალიიდან (გვიდო მელომომ).

ამ შეხვედრებისა და ტრენინგების გარდა, ჩატარდა რამდენიმე ვირტუალური შეხვედრა ZOOM-ის ფორმატით, რომლებზეც განხილულ იქნა ელექტრონული სისტემის შემუშავების დეტალები, ბიზნეს-პროცესები, ქვეყნის კონკრეტული მოთხოვნები, ვალიდაციები და ა.შ. ბოლო შეკრება ორგანიზებული იყო ჯანმო-ს მიერ და განხილულ იქნა ბოლოდროინდელი

გამოწვევები; დისკუსიები ასევე შეეხო მონაწილე ქვეყნებისთვის სისტემის გადაცემას, წყაროს კოდის გადაცემას, სერვერული რესურსების გამოყოფას და შემდგომ ქმედებებს.

გარდა ამისა, შემუშავდა შემდეგი ორგანიზაციული ბრძანებები:

1. NCDC-ის გენერალური დირექტორის ბრძანება # 06-162 /O 11.08.2020 წ. ბიოციდების (სადეზინფექციო, სადეზინსექციო და სადერატიზაციო) ელ-რეესტრის ექსპლუატაციის ორგანიზაციული საკითხების რეგულირებასთან დაკავშირებით ;

2. NCDC-ის გენერალური დირექტორის ბრძანება # 06-162 /O 15.09.2020 წ. ბიოციდების ელ-რეესტრის წვდომისთვის კონფიდენციალურობის დაცვის შესახებ;

პროექტის ჩარჩოებში მომზადდა საქართველოს მთავრობის განკარგულების პროექტი ტექნიკური რეგლამენტი - ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე განთავსებისა და გამოყენების წესი“-ს შესახებ. ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს ევროპული რეგლამენტის No 528/2012 მიხედვით. მომზადდა ქართულენოვანი ვერსია და განმარტებითი ბარათი, პირველი სამუშაო ვერსია ადაპტირებულ იქნა, შეთანხმდა ეროვნული ცენტრის სხვადასხვა დეპარტამენტებთან და 20 ოქტომბერს გადაეგზავნა სხვადასხვა სამინისტროებსა და უწყებებს შენიშვნებისა და კომენტარებისთვის.

ტექნიკური რეგლამენტის განსახილველად შეიქმნება სხვადასხვა უწყებების წარმომადგენლებისგან შემდგარი სამუშაო ჯგუფი (WG). WG შეაჯამებს კომენტარებს და შენიშვნებს სახელმწიფო უწყებებიდან და კონსოლიდირებული სამუშაო ვერსია წარედგინება საქართველოს მთავრობას, ფართო საზოგადოებას, არასამთავრობო ორგანიზაციებს, მეწარმეებს და ყველა დაინტერესებულ მხარეს. ამ ეტაპზე მიღებულია შემოსავლების სამსახურის წარმომადგენლის კანდიდატურა სამუშაო ჯგუფში.

2.2.3 „საქართველოში ქიმიური ნივთიერებების მართვის სკრინინგული შეფასება“.

პროექტის ფარგლებში განხორციელდა და გამოქვეყნდა სკრინინგული მიმოხილვა: „საქართველოში ქიმიკატების მართვის სკრინინგული შეფასება“ და გზამკვლევი „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“ მიმოხილვა მოამზადა ეროვნული ექსპერტების ჯგუფმა, რომლებიც წარმომადგენდნენ დაინტერესებულ მხარეებს სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებიდან, დარგიდან და სამოქალაქო საზოგადოებიდან. მიმოხილვა ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: www.ncdc.ge

2.2.4 ორდღიანი სემინარი „სამართლებრივი და ინფორმაციული ჩარჩოები ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის“ სხვადასხვა ქვეყნებისა და დაინტერესებული მხარის მონაწილეობით მინსკში, ბელარუსი, 2018 წ. 29-31 ოქტომბერი.

ბელორუსის ჰიგიენის სამეცნიერო-პრაქტიკულ ცენტრში ჩატარდა ორდღიანი სემინარი 2018 წლის 29-31 ოქტომბერს მინსკში, რომელსაც უმასპინძლა პროექტის განმახორციელებელმა ორგანიზაციამ ბელარუსში. სემინარში მონაწილეობა მიიღეს ეროვნულმა ექსპერტებმა 5 ქვეყნიდან, საერთაშორისო ექსპერტებმა, დონორი ორგანიზაციის წარმომადგენელმა და ჯანმო-ს ექსპერტებმა. სულ იყო 65 მონაწილე. 6 მონაწილე საქართველოდან - პროექტის კოორდინატორი, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენელი

და NCDC-ის IT ჯგუფი. IT- ჯგუფმა (საქართველო) წარმოადგინა ეროვნული რეესტრის შემუშავების სისტემა, მწარმოებლის/ მომხმარებლის იდენტიფიცირების, ქიმიკატებთან და მათ ნარეგებთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეგროვების, ინფორმაციის დაჯგუფების და ანალიზის ჩათვლით. განხილულ იქნა კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვის საკითხი. ყოველა მონაწილე ქვეყანას გააჩნია მოქმედი კანონმდებლობა ინფორმაციის დაცვასთან დაკავშირებით და მოხდება რეესტრის ადაპტირება ეროვნულ დონეზე, რათა უზრუნველყოფილ იქნას შესაბამისობა კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვასთან დაკავშირებული ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნებთან.

გაკეთდა შეთავაზება რეესტრების მფლობელებისა და რეგისტრანტებისთვის სახელმძღვანელოს შექმნის, ასევე ისეთი დოკუმენტის მომზადების თაობაზე, რომელშიც აღწერილი იქნება თუ რომელი უწყებები იქნებიან პასუხისმგებელი ქიმიური ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებაზე ქვეყნის მასშტაბით, როგორ მოხდება ინფორმაციის გაანალიზება და მიმოქცევა, ვის ექნება წვდომა მონაცემებზე და როგორ იქნება ორგანიზებული წვდომა, როგორ იქნება დაცული კონფიდენციალური ინფორმაცია.

შეთანხმებულ იქნა შემდეგი ქმედებები და ვადები:

- საქართველოს IT- ჯგუფმა უნდა გააზიაროს სისტემის ამჟამინდელი ვერსია შეხვედრის დასრულებიდან მოკლე დროში და განაგრძოს მუშაობა სისტემაზე და გააზიაროს იგი რეესტრის მფლობელების სახელმძღვანელოსთან ერთად 2018 წლის ბოლომდე;
- ქვეყნებმა უზრუნველყონ უკუკავშირის მოწოდება სისტემის მუშა ვერსიასთან დაკავშირებით 2018 წლის ნოემბრის ბოლომდე;
- ეროვნული კოორდინატორები და ეროვნული ექსპერტები, ეროვნულ დონეზე რეესტრის ადაპტირებაზე პასუხისმგებელ პირთან ერთად დაასკვნან, თუ რა ინფორმაცია უნდა შეგროვდეს რეესტრის საშუალებით და გაუზიარებენ ამ დასკვნას IT-ჯგუფის ხელმძღვანელს 2019 წლის მარტის ბოლომდე;
- პროგრამული უზრუნველყოფა ადაპტირებული უნდა იყოს ქვეყნებისთვის 2019 წლის სექტემბრამდე, სატესტო რეგისტრაციით (მინიმუმ 5 რეგისტრანტი და 5 ქიმიური პროდუქტი) 2019 წლის ნოემბერში;
- IT-ჯგუფი გადაწყვეტს თუ საჭირო იქნება დამატებით IT-ჯგუფის შეხვედრა, თუ ეროვნულ ჯგუფს სირთულეები შეექმნება პროგრამული უზრუნველყოფის ადაპტირებასთან დაკავშირებით და პირისპირ შეხვედრა მათი მოგვარების ერთადერთი გზა იქნება.
- რეესტრის და მისი ფუნქციონირების აღმწერი დოკუმენტის მომზადდება, როგორც კი განისაზღვრება ეროვნული კომპეტენტური ორგანიზაციები რეგისტრაციისთვის და რეესტრები ადაპტირდება ეროვნულ დონეზე.

დისკუსია ეროვნულ კოორდინატორებთან ფოკუსირებული იყო:

- ანგარიშგების მოთხოვნებზე
- საკონტროლო შეფასებებზე
- შემდეგი ტრენინგისთვის თემების შერჩევაზე.

2.2.5 ეროვნული გზამკვლევის „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“ შემუშავება

პროექტის კონტექსტში, საქართველომ შეიმუშავა ბიოციდების ეროვნული რეესტრი და სარეგისტრაციო სისტემა და უზრუნველყო ტექნიკური საფუძველი ბიოციდებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ონ-ლაინ რეჟიმში შეგროვებისა და გაზიარებისთვის. მიმდინარეობს სამუშაო ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2012 წლის 22 მაისის რეგლამენტთან (EU) No 528/2012 ჰარმონიზაციისთვის, რომელიც შეეხება ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე განთავსებას და გამოყენებას.

ამჟამად, საქართველოს კანონის „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ და შესაბამისი კანონქვემდებარე დოკუმენტების მოთხოვნების შესაბამისად, რეგისტრაცია სავალდებულოა მხოლოდ სადეზინფექციო, სადერატიზაციო და სადეზინსექციო საშუალებებისთვის. რეგისტრაციას საქართველოში ახორციელებს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი. რეგისტრირებული სადეზინფექციო საშუალებების ჩამონათვალი ხელმისაწვდომია NCDC-ის ვებ-გვერდზე: www.ncdc.ge. ბიოციდებთან დაკავშირებული ახალი ტექნიკური რეგლამენტით გათვალისწინებული სამომავლო ვალდებულებებისა და ამ ვალდებულებებს დაქვემდებარებული რიგი მომწოდებლების გამო დღის წესრიგში მოსალოდნელია ვალდებულებების ზრდა NCDC-სთვისაც. შესაბამისად, აუცილებელია განმტკიცდეს შესაძლებლობები და ცოდნა, და უზრუნველყოფილ იქნას ანალიტიკური ლაბორატორიების ოპერაციული მზადყოფნა ბიოციდების მართვისთვის ახალი ვალდებულებების შემოღების კონტექსტში, როგორცაა: ნივთიერებებისა და ნარევების კლასიფიკაცია, მათი ფიზიკური და ქიმიური, ტოქსიკოლოგიური და ეკოტოქსიკოლოგიური თვისებების ტესტირება ავტორიზაციის და ჯანმრთელობისა და გარემოსადმი შემდგომი რისკების მართვის მიზნით. ეს გზამკვლევი „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“²¹ შემუშავდა ჯანმოს რეკომენდაციების შესაბამისად და შედგება რიგი საკითხებისა და ქმედებებისგან, რომლებიც ხელს უწყობს საქართველოში ევროკავშირის ბიოციდების რეგლამენტის დანერგვას და ეტაპობრივ განხორციელებას დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობით.

გზამკვლევის სფერო

„საქართველოში ბიოციდების რაციონალური მართვის გზამკვლევი“ (შემდგომში - გზამკვლევი) შედგება ქმედებებისგან, რომლებიც უნდა განხორციელდეს ყველა დაინტერესებული მხარის მიერ (სახელმწიფო დაწესებულებები, პოლიტიკის განმსაზღვრელები, დამფინანსებელი ორგანოები, არასამთავრობო ორგანიზაციები, ქიმიური მრეწველობა, სამეცნიერო წრეები და კომერციული ერთეულები), რათა მიღწეულ იქნას ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიული მიდგომის (SAICM) საბოლოო მიზნები და მოხდეს ქიმიკატების წარმოებისა და გამოყენების ადამიანის ჯანმრთელობაზე და გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების პრევენცია. ეს გზამკვლევი განსაკუთრებით ამახვილებს ყურადღებას ბიოციდების (დეზინფექტანტების) მართვაზე.

²¹ გზამკვლევი „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“

გზამკვლევის შემუშავებისთვის გამოყენებული მეთოდოლოგია. ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის გზამკვლევი შემუშავდა ჯანმო-ს ქიმიური ნივთიერებების გზამკვლევის²² და სახელმძღვანელოს²³ შესაბამისად. გზამკვლევი განიხილავს საკვანძო ქმედებებს ოთხი მიმართულებით: რისკების შემცირება; ცოდნა და მტკიცებულება; ინსტიტუციონალური შესაძლებლობები; და ხელმძღვანელობა და კოორდინაცია, როგორც მითითებულია ჯანმო-ს გზამკვლევში, რომელიც მიღებულ იქნა მსოფლიო ჯანმრთელობის მეჩვიდმეტე ასამბლეაზე ჯანდაცვის სექტორის ჩართულობის გასაძლიერებლად ქიმიური ნივთიერებების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიულ მიდგომაში 2020 წლისთვის და შემდგომ. იმისთვის, რომ გზამკვლევი რაც შეიძლება სასარგებლო და ადვილად გამოსაყენებელი ყოფილიყო, იგი გადაეგზავნა დარგის ექსპერტებს. ყველა დაინტერესებული მხარის უკუკავშირი იყო დადებითი. გზამკვლევი „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“ გაეგზავნა ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოსა და ჯანმრთელობის ევროპულ ცენტრს ქ. ბონში, გერმანია.

2.2.6 ტრენინგი სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლებისთვის ქ. ნურ-სულთანი, ყაზახეთი, 2019 წ. 9-12 აპრილი, ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის ეროვნულ სისტემეს და გადაწყვეტილებების მისაღებად IOMC ინსტრუმენტების ნაკრების გამოყენებასთან დაკავშირებით.

²² ჯანმოს ქიმიკატების გზამკვლევი და სახელმძღვანელო <https://www.who.int/ipcs/roadmap/en/>

²³ ჯანმოს ქიმიკატების გზამკვლევი და სახელმძღვანელო
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/273136/9789241513630-eng.pdf?ua=1>

სურ. 4. პროექტის ეროვნული კოორდინატორები - ნანა გაბრიაძე - საქართველო, ირინა ილუკოვა - ბელარუსი, ნასიმა ჟუნუსოვა - ყაზახეთი.

აღნიშნული ტრენინგი წარმოადგენდა ერთობლივ ღონისძიებას, რომელიც ორგანიზებული იყო ორი პროექტის ფარგლებში: „ეროვნული სისტემების უმთავრესი ელემენტების შექმნა ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში“, რომელიც დააფინანსა გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალურმა სააგენტომ, და „IOMC ინსტრუმენტების ნაკრები ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებისთვის - მე-3 ეტაპი: კონსტრუირებიდან ქმედებისკენ“, რომელიც დაფინანსებული იყო ევროკომისიის მიერ.

ტრენინგში მონაწილეობდნენ 7 წარმომადგენელი საქართველოდან. ევროპის წამყვანმა საერთაშორისო ექსპერტებმა განიხილეს ქიმიური ნივთიერებების მართვის სხვადასხვა საკითხები, მათ შორის:

- ქიმიური ნივთიერებების მართვა მათი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში;
- გლობალური ჰარმონიზებული სისტემის განხორციელება ეროვნულ დონეზე ქიმიური ნივთიერებების და მათი ნარევების კლასიფიკაციისა და ეტიკეტირებისთვის;
- ქიმიური ნივთიერებების რისკების შეფასება;
- ბიოციდების რეგულირება ევროკავშირში და არასასოფლო-სამეურნეო მავნებლების კონტროლი; და
- ინსპექციები კანონმდებლობის შესრულების კონტროლისთვის (REACH, ბიოციდები) ეროვნულ დონეზე.

ტრენინგის დროს მიღებული გამოცდილება გამოყენებულ იქნება:

- ეროვნული შესაძლებლობების განსამტკიცებლად ქიმიკატების რაციონალური მართვის განხორციელებისთვის;
- SAICM-ის განხორციელების ხელშესაწყობად და SDG-ების მიღწევებში წვლილის შესატანად;
- ასევე, გზამკვლევის შემუშავების ხელშესაწყობად; და

- გათვალისწინებულ იქნება გარემოსა და ჯანმრთელობის სფეროში ოსტრავას დეკლარაციით აღებული ვალდებულებების შესრულების პროცესში.

სურ. 5. მონაწილეები საქართველოდან - მაკრინე ბაბლუანი - MEPA, ნანა გაბრიამე - NCDC, ლალი ებანოიძე - NCDC, ნინო ჯიბლაშვილი - NCDC, ნინო დედაბრიშვილი - NCDC, ნატო დოლიძე NCDC

ზემოთ აღნიშნულ ტრენინგებზე წარმოდგენილი პრეზენტაციები გამოყენებულ იქნება მომავალ სემინარზე - შემდგომ ეროვნულ ტრენინგებზე დარგისა და სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლებისთვის.

2.2.7 ჯანმო/UBA - ტრენინგი- სემინარი „ჯანმრთელობისა და გარემოს რისკები და ზემოქმედების შეფასება ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის ეროვნულ სისტემაში“ - ქ. მინსკი, ბელარუსი, 2019 წ. 11-13 ნოემბერი.

ჯანმო / UBA-ს ტრენინგი - სემინარი „ჯანმრთელობისა და გარემოს რისკები და ზემოქმედების შეფასება ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის ეროვნულ სისტემაში“ ჩატარდა 2019 წლის 11-13 ნოემბერს ქ. მინსკში, ბელარუსში, სადაც მონაწილეობა მიიღო სამმა ექსპერტმა საქართველოდან. ხუთი ქვეყნის სახელმწიფო უწყებების, დარგისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების 30-ზე მეტმა წარმომადგენელმა მიიღო ცოდნა REACH-ის და ევროკავშირის ქიმიური ნივთიერებებთან დაკავშირებული კანონმდებლობის, ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების საუკეთესო პრაქტიკის, ასევე ეროვნული პროგრამებისა და გზამკვლელების დაგეგმვის შესახებ. წამყვანმა საერთაშორისო ექსპერტებმა განიხილეს ქიმიური ნივთიერებების მართვის რამდენიმე საკითხი, მათ შორის:

- სხვადასხვა ქიმიური ნივთიერებებისადმი კომბინირებული ექსპოზირებიდან გამომდინარე რისკების შეფასება;
- ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების შეფასება (HIA) EIA-ს კონტექსტში;
- ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების და დაავადებათა ტვირთის შეფასება;
- ბიომონიტორინგი (HBM);
- სარგებელი და შეზღუდვები, HBM-ის პოზიცია REACH-ში, HBM4EU;

- ბიოაკუმულაციური და არააკუმულაციური ნივთიერებები, ექსპოზირების ბიომარკერები და მიდრეკილება;
 - ქიმიკატების რაციონალური მართვის გზამკვლევები.
- შეხვედრა ინფორმაციული და სასარგებლო იყო, ხოლო პრეზენტაციები გამოყენებულ იქნება ტრენინგების დაგეგმვისას, რომლის ჩატარდება განსაზღვრულია სხვადასხვა სამინისტროების წარმომადგენლებისთვის.

2.2.8 სამომავლოდ დაგეგმილი ტრენინგები ეროვნულ დონეზე

ეროვნულ დონეზე ტრენინგი ორგანიზებული იყო საქართველოში, 2020 წლის 15 დეკემბერს (თავდაპირველად დაიგეგმა ტრენინგის ორგანიზება 30 სექტემბერს, თუმცა მოგვიანებით იგი გადაიდო კოვიდ-19-ის პანდემიის შემზღუდავი ღონისძიებების გამო).

ტრენინგის დროს განხილულ იქნა შემდეგი საკითხები:

სტრატეგიული მიდგომა ქიმიური ნივთიერებების საერთაშორისო მართვისადმი (SAICM) და ადამიანის ჯანმრთელობაზე და გარემოზე ქიმიური ნივთიერებების წარმოებისა და გამოყენებისას რისკების პრევენცია, ზემოქმედების შეფასება, რისკების შეფასება. ქიმიური ნივთიერებების რეგულირება მათი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში, კანონმდებლობა (მოწინავე გამოცდილება და ეროვნული), და GHS. ტრენინგს ესწრებოდა ეროვნული სახელმწიფო უწყებებისა და დარგის 17 წარმომადგენელი, ქიმიური უსაფრთხოების სფეროში მომუშავე დაინტერესებული მხარეები. უკუკავშირი ტრენინგის შესახებ ძალიან დადებითი იყო, თუმცა გამომწვევი და სასარგებლო. დაგეგმილი გვაქვს დამატებითი ტრენინგების ჩატარება კოვიდ-19-ის შემზღუდავი ხასიათის ღონისძიებების გაუქმების შემდეგ.

2.2.9 უწყვეტი განათლების ტრენინგ პროგრამის შემუშავება ქიმიური ნივთიერებების მართვასთან დაკავშირებით

უწყვეტი განათლების ტრენინგის პროგრამა შემუშავდა შემდეგ საკითხებზე:

1. "ბიოციდური პროდუქტების ტიპები და მათ აღწერა ბიოციდების დირექტივის შესაბამისად".
 2. "ბიოციდური პროდუქტების კლასიფიკაცია, შეფუთვა და ეტიკეტირება"
- სასწავლო პროგრამა განკუთვნილია უწყვეტი, გრძელვადიანი პროფესიონალური განათლებისთვის და დაგეგმილია განხორციელება საქართველოს სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებლებში ბაკალავრებისთვის.

2.2.10 ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების უზრუნველყოფა ე.წ. "Help Desk" ჩამოყალიბება

პროექტში მონაწილე სახელმწიფო უწყებებისა და კერძო სექტორის მხარდასაჭერად ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების უზრუნველსაყოფად ჩამოყალიბდა ე.წ. ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების უზრუნველყოფის ე.წ. "Help Desk" და მომზადდა ორგანიზაციული კანონმდებლობა.

2016 წლის სექტემბერში, პროექტის პირველი ეტაპის ფარგლებში, ჯანმრთელობის და გარემოს სექტორებიდან პროექტის კოორდინატორებისათვის ჩატარდა სასწავლო ვიზიტი გერმანიაში.

სასწავლო ვიზიტის პროცესში ქართველი ექსპერტები ეწვივნენ გერმანიის რამდენიმე რეგულირების სააგენტოს (ქ. დესაუში - UBA-ს, ქ. ბერლინში BfR-ს, ქ. დორტმუნდში - B.A.U.A.-ს (მონაცემთა ბაზები B.A.U.A./BfC (e.g. ECHA) და ქ. ბონში ჯანმო-ს გარემოს და ჯანმრთელობის ევროპის ცენტრში - EHEC).

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო შეხვედრა ქ. დორტმუნდში, პროფესიული უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის ფედერალური ინსტიტუტში (BAuA) და მიერ გაზიარებული ცოდნა, რამდენადაც გერმანელი ექსპერტების მოწინავე გამოცდილება და მიღებული ინფორმაცია დაგვეხმარა საქართველოში ქიმიური ნივთიერებების უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული გამოწვევების წარმატებით მოგვარებაში. ჩვენი კოლეგების მიერ გაზიარებული ერთერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხი იყო ე.წ. „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” სისტემა“, რომელიც ყველა დაინტერესებულ მხარეს და მწარმოებლებს უფასო კონსულტაციებს სთავაზობს ქიმიური ნივთიერებებთან და ბიოციდების რეგისტრთან დაკავშირებით.

სასწავლო ვიზიტის პროცესში შეძენილი თეორიული და პრაქტიკული ცოდნის გათვალისწინებით, დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ცენტრში შეიქმნა „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” სისტემა“, რათა სათანადო ინფორმაცია და გაიდლაინები მიაწოდოს ბიზნეს-ოპერატორებს და დაეხმაროს მათ ბიოციდებთან დაკავშირებული ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულებაში. ახლად შექმნილ “Help Desk”-ს მართავს გარემოს ჯანმრთელობის დეპარტამენტის თანამშრომელი (გაიარა სათანადო მომზადება და მიღებული აქვს მონაწილეობა ტრენინგში ქ. ნურ-სულთანში), ფუნქციონირებს ორშაბათიდან პარასკევის ჩათვლით, 10:00-დან 17:00 საათამდე და უწევს უფასო კონსულტაციებს ბიოციდების რეგისტრთან დაკავშირებით. ტექნიკურ დახმარებას უზრუნველყოფს IT დეპარტამენტი. (ცხელი ხაზი: 116 001, ხოლო ელ-ფოსტა: pr.ncdc@ncdc.ge)

ამავდროულად, „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” გამოყენებით დაიგეგმა და ჩატარდა ინდივიდუალური და ჯგუფური ტრენინგები ბიზნეს-ოპერატორებს (ადგილობრივ მწარმოებლებსა და იმპორტიორებს) ბიოციდური პროდუქტების რეგისტრაციისა და რეესტრის ოპერირებასთან დაკავშირებით. საქართველოში კოვიდ-19 პანდემიის წინააღმდეგ მოქმედი მკაცრი შეზღუდვა ღონისძიებების მოქმედების გამო, 2020 წლის 15 აგვისტოს შემდეგ ჩატარდა ტრენინგი 37 კომპანიის წარმომადგენელს ინდივიდუალურად ან 2 ან 3 მეწარმეს (იხ. თანდართული სურათი ტრენინგის მიმდინარეობის შესახებ). აღსანიშნავია, რომ ტრენინგები ბიზნეს-ოპერატორებთან გრძელდება უწყვეტ რეჟიმში.

აღსანიშნავია, რომ მომზადდა ბრძანების პროექტი ქართულ ენაზე რეესტრის შექმნისა და 2020 წლის 15 სექტემბრიდან ამოქმედების შესახებ, გარდა ამისა, შემუშავდა შემდეგი ორგანიზაციული ბრძანებები:

1. NCDC-ის გენერალური დირექტორის ბრძანება # 06-162 /O 11.08.2020 წ. ბიოციდების (სადეზინფექციო, სადეზინსექციო, სადერატიზაციო საშუალებების) ელ-რეესტრის ექსპლუატაციის ორგანიზაციული საკითხების რეგულირებასთან დაკავშირებით.

2. NCDC-ის გენერალური დირექტორის ბრძანება # 06-162 /O 15.09.2020 წ. ბიოციდების ელ-რეესტრის წვდომისთვის კონფიდენციალურობის დაცვის შესახებ;

ასევე შემუშავდა რეკომენდაცია ბიოციდური პროდუქტების „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” ფუნქციონირებისთვის.

2.2.11 „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” ფუნქციონირება კოვიდ-19 პანდემიის პერიოდში

დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა (NCDC) მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა კოვიდ-19-ის პანდემიის რეაგირების საქმეში. ცენტრის სხვა პასუხისმგებლობასთან ერთად, მოიცავს მზადყოფნისა და რეაგირების ღონისძიებებს. ზემოთ აღნიშნული მოიცავს ეპიდემიოლოგიური მეთვალყურეობას რეალურ დროში, ახალი კორონავირუსის ლაბორატორიული დიაგნოსტიკის მართვას, სტანდარტებთან შესაბამისობის ზედამხედველობას, იდენტიფიცირებული და საექვო შემთხვევების ეპიდემიოლოგიურ ზედამხედველობას, კონტაქტების მიდევნებას, იზოლაციის რეკომენდაციებს და მონიტორინგს.

„ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” ფუნქციონირება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო კოვიდ-19 პანდემიის პერიოდში. კერძოდ, პანდემიის პერიოდში მრავალი ქვეყანა ჩაიკეტა შემზღუდავი ღონისძიებების გამო, შეჩერდა სხვადასხვა პროდუქციის იმპორტი და შეიქმნა სადეზინფექციო საშუალებების დეფიციტი, ხოლო იმპორტი მწარმოებელი ქვეყნებიდან შეიზღუდა. ტექნიკური დახმარების სამსახურის მხარდაჭრით, მცირე ბიზნეს-საწარმოები ინფორმირებულნი იყვნენ ხელისა და ზედაპირების სადეზინფექციო საშუალებების წარმოების შესახებ ჯანმო-ს მეთოდოლოგიური რეკომენდაციების შესაბამისად²⁴.

NCDC-მ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა საქართველოს რეაგირებაზე კოვიდ-19-ის ეპიდემიაზე ქვეყნის მასშტაბით. ჩატარებული ტრენინგების შემდეგ მეწარმეებმა მოახდინეს სათანადო შეფასებების ჩატარება და მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად დაარეგისტრირეს ხელისა და ზედაპირების სადეზინფექციო საშუალებები, რამაც აღმოფხვრა დეფიციტი და უზრუნველყო სადეზინფექციო საშუალებების ხელმისაწვდომობა ბაზარზე, კერძოდ:

2020 წლის თებერვლიდან სექტემბრამდე ბიზნეს-ოპერტორების 554 წარმომადგენელმა გამოიყენა „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” კონსულტაციები და დაარეგისტრირა 173 დეზინფექციო საშუალება.

²⁴ მითითებები ადგილობრივი წარმოებისთვის: ჯანმოს მიერ რეკომენდებული ფორმულაციები ხელების დასამუშავებლად

<https://www.who.int/publications/i/item/guide-to-local-production-who-recommended-handrub-formulations>

ორი თვის განმავლობაში (2020 წლის აგვისტო-სექტემბერი) 42-ზე მეტი კომპანია იყო ინფორმირებული და ჩაუტარდა ტრენინგი ბიოციდების ონ-ლაინ რეჟიმში რეგისტრაციასთან დაკავშირებით, „ტექნიკური და საინფორმაციო დახმარების ე.წ. “Help Desk” დახმარების სამსახურის შესაძლებლობების გამოყენებით.

2.2.12 სამართლებრივი აქტი ბიოციდების რეგისტრის მართვასთან დაკავშირებით

ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2012 წლის 22 მაისის რეგლამენტთან (EU) No 528/2012 ჰარმონიზაციისთვის, რომელიც შეეხება ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე განთავსებას და გამოყენებას, მომზადდა ბიოციდების რეგლამენტის შესახებ განკარგულების პროექტი ქართულ ენაზე სადაც GHS ერთერთ უმთავრეს ელემენტს წარმოადგენს. თუმცა, იმის გამო, რომ საქართველოში ზოგადად GHS არ მოქმედებს ქიმიურ ნივთიერებებთან მიმართებაში, შესაძლებელია ამ ეტაპისათვის GHS-ის მიხედვით ბიოციდური პროდუქტების კლასიფიკაციისა და ეტიკეტირების გარკვეული შეფერხების პროგნოზირება. NCDC-მ შექმნა სამუშაო ჯგუფი სამინისტროების და უწყებების (საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის, ეკონომიკის და მდგრადი განვითარების, ფინანსთა) წარმომადგენლებისგან, მოხდა განხილვა ტექნიკური რეგლამენტის პროექტის „ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე განთავსებას და გამოყენების შესახებ“, მიმდინარეობს სამუშაო ვერსიის შესახებ რეკომენდაციების შეთანხმება.

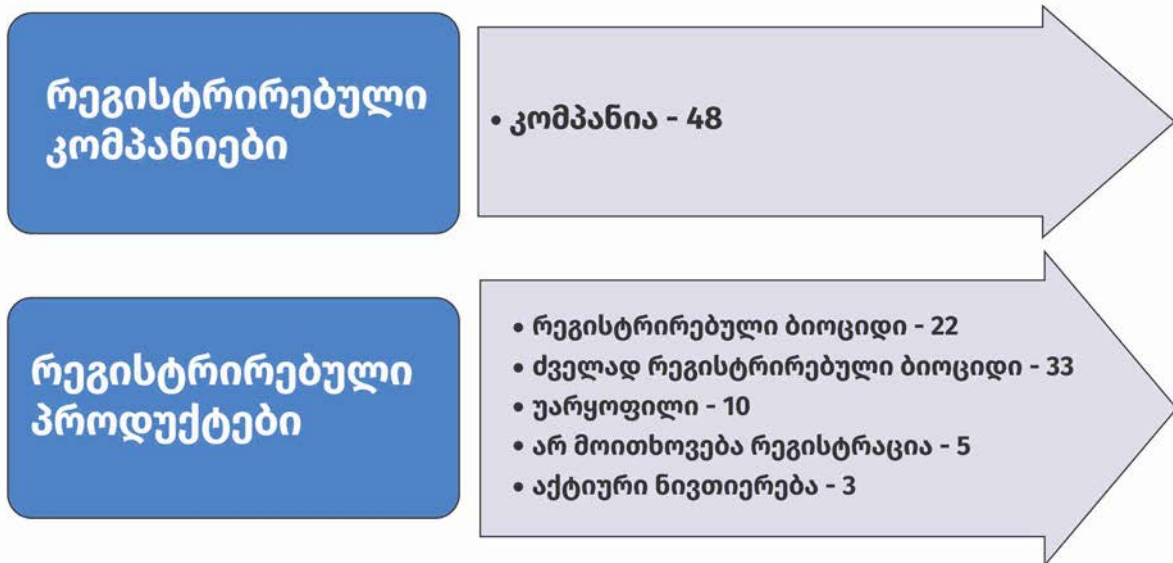
მონაწილე ქვეყნებში ბიოციდების რეესტრების გრძელვადიანი მდგრადობის პროგნოზირებისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია იმის შეფასება, თუ რამდენად ხარჯიანი იქნება ქვეყნებისთვის ქიმიური ნივთიერებების რეესტრების ფუნქციონირების შენარჩუნების მხარდაჭერა. გაანგარიშებულ იქნა შესაბამისი ხარჯები ყველა მონაწილე ქვეყნისათვის.

2.2.13 სამართლებრივი საფუძველი ქიმიური ნივთიერებების ონ-ლაინ რეჟიმში რეგისტრაციის უზრუნველყოფისათვის

საქართველო აქტიურად მუშაობდა სამართლებრივი ბაზის შექმნაზე ქიმიური ნივთიერებების და ბიოციდების რეგისტრაციისთვის და მიღწეულია შესამჩნევი წინსვლა. პროექტის ფარგლებში ძირითადი აქცენტი გაკეთდა კანონქვემდებარე აქტებზე, რომლებიც შესაძლებელს ხდის ქიმიური ნივთიერებების ონ-ლაინ რეჟიმში რეგისტრაციის მდგრად ოპერირებას და ქიმიკატების რეესტრის ფუნქციონირებას.

საქართველოში შემუშავდა ქიმიკატების რეესტრის ონ-ლაინ რეჟიმში ოპერირების წესები. წესები მოიცავს შემდეგს: რეესტრის დანიშნულება; პასუხისმგებელი ორგანიზაციის დანიშნის მოთხოვნა; ნაბიჯები რეესტრის შექმნისა და მისი ყოველდღიური ოპერირებისთვის.

რეგისტრირებული მონაცემები (21.09.2020-15.01.2021)

2.2.14 საქართველოს, ბელარუსის და ყაზახეთის მხრიდან პროექტის ეროვნული კოორდინატორებისა და IT ინჟინრების შეხვედრა პროექტის ფარგლებში ქ. თბილისში, 2019 წლის 28-30 ოქტომბერი.

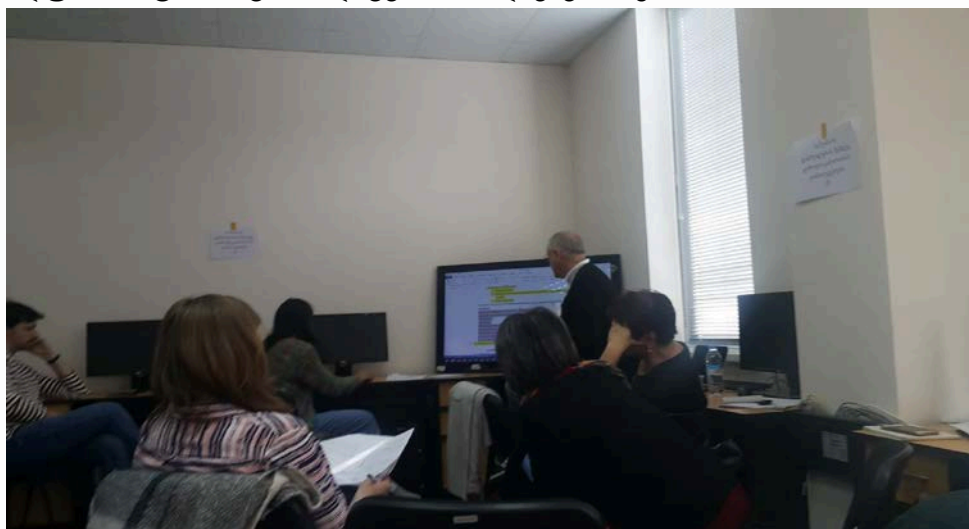
2019 წლის 28-30 ოქტომბერს თბილისში, ეროვნულ ცენტრში ჩატარდა "ეროვნული კოორდინატორებისა და IT ინჟინრების შეხვედრა პროექტის ჩარჩოებში", რომელიც NCDC-ის მიერ იყო ორგანიზებული. ეროვნული კოორდინატორებისა და IT ინჟინრების შეხვედრას ასევე დაესწრო იტალიის ჯანმრთელობის ეროვნული ინსტიტუტის - ISS ექსპერტი (ბ-ნი გვიდო მელომო). შეხვედრაზე გაკეთდა საინტერესო და ინფორმაციული პრეზენტაციები.

სურ. 6. "ეროვნული კოორდინატორებისა და IT ინჟინრების შეხვედრა პროექტის ჩარჩოებში" თბილისში, 2019 წლის 28-30 ოქტომბერს.

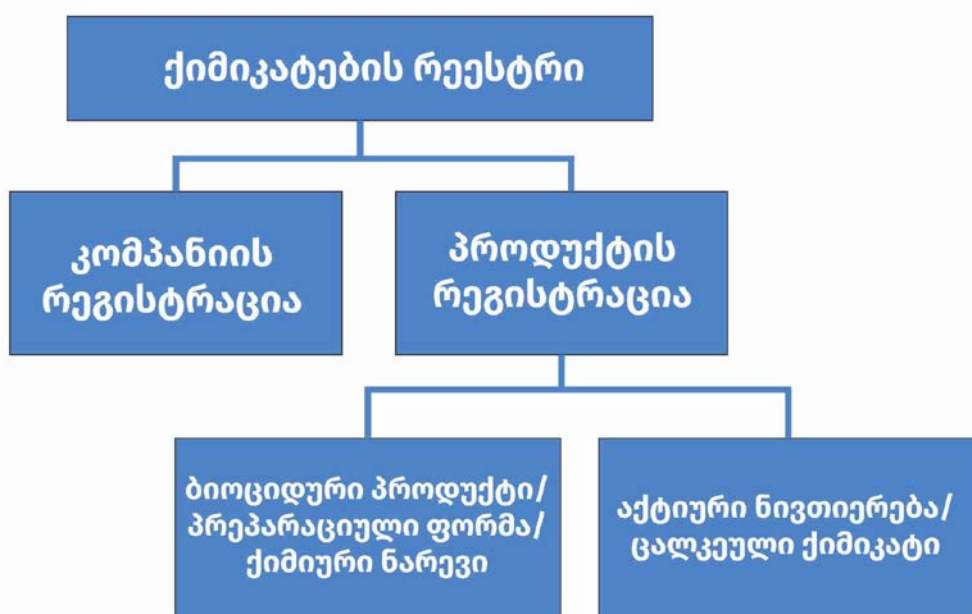
IT ჯგუფმა NCDC-დან (საქართველო) ეროვნული რეესტრების შემუშავების სისტემა, რომელიც მოიცავს მწარმოებლის (მომხმარებლის) იდენტიფიცირებას, ქიმიკატებისა და მათი ნარეგების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებას, ინფორმაციის დაჯგუფებას და ანალიზს.

შეხვედრის დროს გაიმართა დისკუსია კონფიდენციალურობის და კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვის საკითხი. ყველა მონაწილე ქვეყანას გააჩნია ინფორმაციის დაცვასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა და მოხდება რეესტრის ადაპტირება ეროვნულ დონეზე, რათა უზრუნველყოფილ იქნას შესაბამისობა ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნებთან კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვასთან დაკავშირებით.

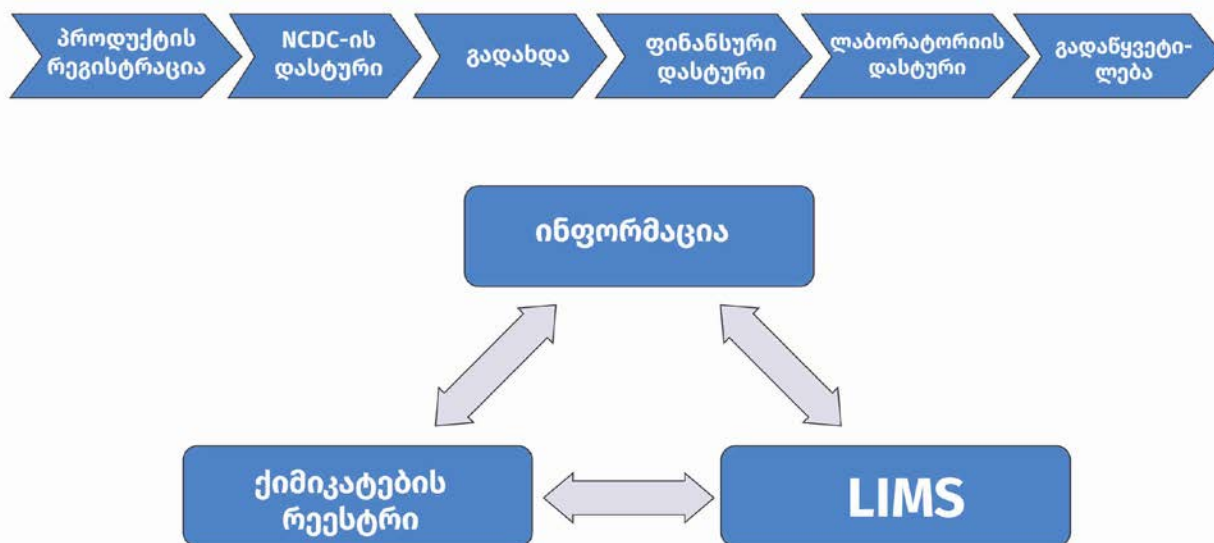
სურ. 7. დისკუსია ეროვნული კოორდინატორებისა და IT ინჟინრების შეხვედრაზე.

ქიმიკატების რეესტრის ელექტრონული სისტემა

ნახ. 2. ელექტრონულ სისტემაში ბიოციდების რეგისტრაციის ეტაპები

ბიოციდების რეგისტრაცია

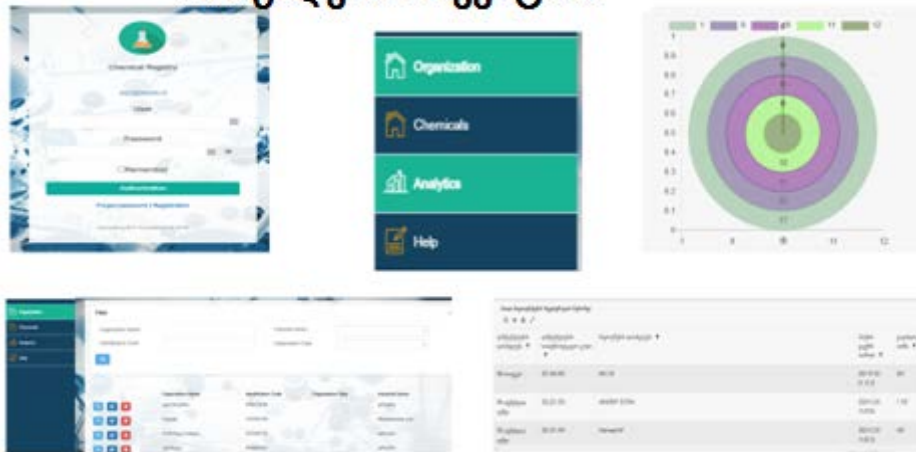

ნახ. 3. ელექტრონულ სისტემაში ბიოციდების რეგისტრაციის ეტაპები

პროგრამული უზრუნველყოფის საპილოტე ტესტირება ყველა მონაწილე ქვეყანაში. (Webex-პლათფორმის ფორმატით შეხვედრა) 2020 წ. 7 ოქტომბერი, თბილისი, საქართველო

2020 წლის 7 ოქტომბერს გაიმართა პროექტის კოორდინატორებისა და IT ინჟინრების Webex - პლათფორმის გამოყენებით შეხვედრა, რომელსაც დაესწრნენ ყველა მონაწილე ქვეყნის წარმომადგენლები, შეხვედრას კოორდინაცია გაუწია დოქტორმა ირინა ზასტენსკაიამ. შეხვედრის მსვლელობისას მონაწილემ ყაზახეთის მხრიდან წარმოადგინა, თუ როგორ მუშაობს საპილოტე სისტემა. ასევე გათვალისწინებულ იქნა სხვა ქვეყნების წარმომადგენელთა კომენტარები; ყველა კითხვას უპასუხა IT ჯგუფის ხელმძღვანელმა ბ-ა ალექსანდრე ტურმილაძემ. მან აღნიშნა, რომ საქართველოში დაინერგა ონლაინ სისტემა და 15 სექტემბრიდან ყველა ბიოციდი სათანადოდ რეგისტრირდება. 2021 წლიდან აღარ იქნება ხელმისაწვდომი დოკუმენტური ფორმები, ქვეყანა გამოიყენებს ბიოციდების რეგისტრაციის მხოლოდ ელექტრონულ სისტემას. ბიზნეს-საწარმოები ვალდებული არიან დარეგისტრირდნენ სისტემაში 2021 წლის 1 მარტამდე და ატვირთონ ყოვლისმომცველი ინფორმაცია, მათ შორის ინფორმაცია კომპანიის შესახებ.

ბიოციდების რეესტრი

ნახ. 4. ელექტრონულ სისტემაში ბიოციდების რეგისტრაციის ეტაპები

IT-ჯგუფმა NCDC-დან წარმოადგინა სისტემა ეროვნული რეესტრების შესამუშავებლად, რომელიც მოიცავდა მწარმოებლის/ მომხმარებლის იდენტიფიცირებას, ინფორმაციის შეგროვებას ქიმიური ნივთიერებების და ნარევების შესახებ, ინფორმაციის დაჯგუფებას და ანალიზს. გამოყენებულ იქნა კონფიდენციალურობის პრინციპი და კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვის საკითხი.

2.2.15 დასკვნითი სემინარი პროექტის „ეროვნული სისტემების უმთავრესი ელემენტების შექმნა ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიის და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (ბელარუსი, საქართველო და ყაზახეთი) ფარგლებში 2021 წლის 19-20 იანვარს.

დასკვნითი სემინარი პროექტის „ეროვნული სისტემების უმთავრესი ელემენტების შექმნა ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის აღმოსავლეთ ევროპის, ამიერკავკასიის და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (ბელარუსი, საქართველო და ყაზახეთი) ფარგლებში ჩატარდა 2021 წლის 19-20 იანვარს. პროექტის დასკვნითი სემინარი ორგანიზებული იყო ეროვნულ და რეგიონულ დონეზე განხორციელების პროცესში შეძენილი ცოდნისა და გამოცდილების გასაზიარებლად და შემდგომი ნაბიჯების დაგეგმვისათვის. შეხვედრას დაესწრნენ ეროვნული ექსპერტები პროექტის განმახორციელებელი ქვეყნებიდან (საქართველოდან - 10 მონაწილე), ასევე ჯანმო-ს ქიმიური ნივთიერებებისა და ჯანმრთელობის ქსელის ეროვნული საკონტაქტო პირები ცენტრალური და აღმოსავლეთი ევროპის, ამიერკავკასიისა და ცენტრალური აზიის სხვა ქვეყნებიდან.

სემინარის მსვლელობისას მოხდა პროექტის შედეგების, ასევე მისი განხორციელების პროცესში წარმოქმნილი გამოწვევების პრეზენტაცია და განხილვა; IT ჯგუფმა და ეროვნულმა კოორდინატორმა საქართველოდან წარმოადგინა ინფორმაცია იმ ხელმისაწვდომი ინსტრუმენტებისა და მექანიზმების შესახებ, რომლებიც დაეხმარება ქვეყნებს ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის სისტემების შექმნაში; ასევე, განსაზღვრა სამომავლო ქმედებათა საჭიროება ქიმიური ნივთიერებების მართვის გასაუმჯობესებლად.

2.2.16 დამატებითი შეხვედრა საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (MEPA) წარმომადგენლებსა და დამოუკიდებელ ექსპერტებთან

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს-MEPA-ს მიერ ნომინირებული ექსპერტები მონაწილეობდნენ პროექტის განხორციელების და საერთაშორისო შეხვედრების ყველა ეტაპზე. მათი შენიშვნები და რეკომენდაციები გათვალისწინებულ იქნა პროექტის განხორციელების პროცესში.

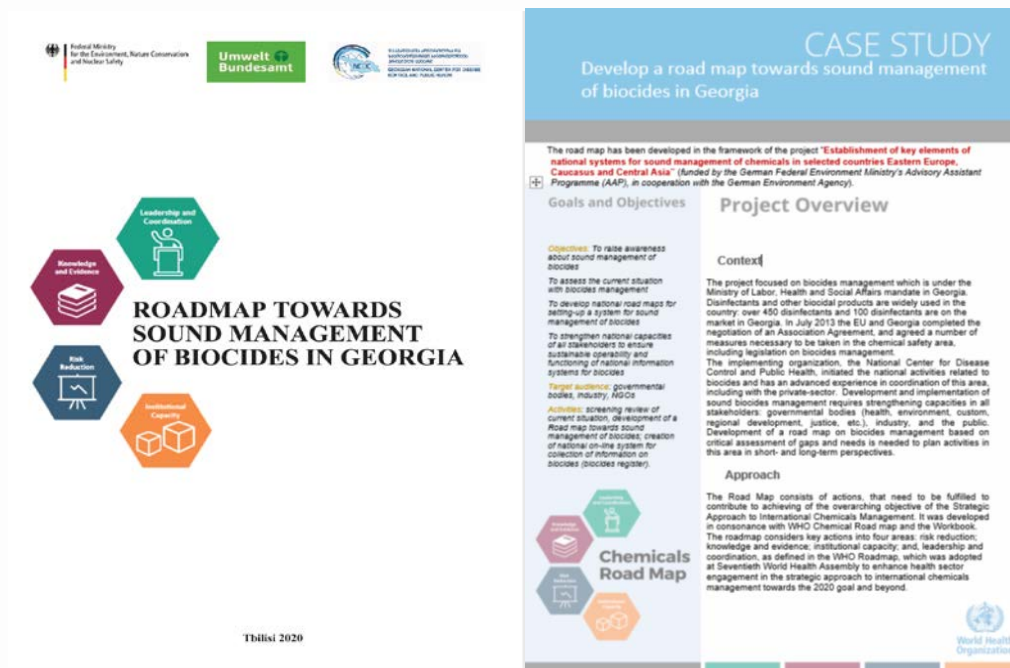
2021 წ. 25 იანვარს MEPA-ს წარმომადგენლებთან გაიმართა დამატებითი შეხვედრა ZOOM-ის ფორმატის გამოყენებით, სადაც NCDC-ის IT-ჯგუფმა წარადგინა სისტემა ეროვნული რეესტრების შემუშავებისთვის, რომელიც მოიცავს მწარმოებლის/მომხმარებლის მითითებას, რიგ ინფორმაციას ქიმიურ ნივთიერებებთან და მათ ნარევებთან დაკავშირებით, ინფორმაციის დაჯგუფებას და ანალიზს.

მონაწილეებმა აღნიშნეს, რომ ბიოციდური პროდუქტების რეესტრის ამჟამად არსებული სტრუქტურა მისაღებია MEPA-სთვის. ასეთი მოქმედი დარგობრივი რეესტრი (ბიოციდების) დიდ დახმარებას გაუწევს და საფუძველს შეუქმნის საშიში ქიმიური ნივთიერებების რეესტრის შესაქმნელად, ყაზახეთის და ბელარუსის გამოცდილების გათვალისწინებით. ამ ეტაპზე, MEPA აქტიურად მუშაობს ახალ კანონზე «საშიში ქიმიური ნივთიერებების მართვის შესახებ», რომელიც სრულ შესაბამისობაში იქნება ევროპულ კანონმდებლობასთან. შეხვედრის დროს გაიმართა დისკუსია, მსვლელობისას წამოჭრილ ყველა კითხვაზე და საკითხზე ამომწურავი პასუხის გასცა IT ჯგუფის ხელმძღვანელმა, ბ-ა ალექსანდრე ტურმილაძემ.

2.2.17 ქიმიკატებისა და ჯანმრთელობის გლობალურ ქსელის მეორე ვირტუალური შეხვედრა

26.12.2020 წ. მოეწყო ქიმიური ნივთიერებების და ჯანმრთელობის გლობალური ქსელის მეორე ვირტუალური შეხვედრა - „ეროვნული მაგალითების განხილვა ჯანმო-ს ქიმიური ნივთიერებების გზამკვლევის განხორციელებასთან დაკავშირებით“, რომელიც ორგანიზებული იყო ჯანმო-ს სათაო ოფისის მიერ (WHO HQ). ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის გზამკვლევი შემუშავდა ჯანმო-ს ქიმიური ნივთიერებების გზამკვლევისა და სახელმძღვანელოს შესაბამისად.

გზამკვლევი და კონკრეტული შემთხვევის განხილვა მომზადდა ეროვნული ექსპერტების და დაინტერესებული მხარეების ჯგუფის მიერ და ხელმისაწვდომია NCDC-ის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე - www.ncdc.ge.

შეხვედრაზე გაკეთდა პრეზენტაცია პროექტის „ქიმიკატების მართვის ეროვნული სისტემების შექმნა“ განხორციელების პროცესში შეძენილი ცოდნა-გამოცდილების შესახებ, უმთავრესი მიღწევებისა და სამომავლო ამოცანების შესახებ - „საქართველოში ბიოციდების რეგისტრაციისთვის სისტემის და ტექნიკური საფუძვლის შექმნა“.

გზამკვლევი და კონკრეტული მაგალითის განხილვა ხელმისაწვდომია NCDC-ის www.ncdc.ge და WHO-ს ²⁵ ოფიციალურ ვებ-გვერდზე.

თავი 3 დასკვნები და სამომავლო ნაბიჯები

3.1 დასკვნა

შესანიშნავი თანამშრომლობა UBA-ს, ჯანმო-ს და ბენეფიციარ ქვეყანებს შორის გადამწყვეტ ფაქტორს წარმოადგენდა პროექტის წარმატებით განხორციელებისთვის. NCDC -ის შესაძლებლობების გაძლიერება წარმოადგენს ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების შესაბამისად ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციის მამოძრავებელ ძალას.

ბიოციდების რეგისტრაციისა და ავტორიზაციის სერვისის ხარისხის გაუმჯობესება ეროვნულ დონეზე NCDC -ის პოლიტიკის მნიშვნელოვანი კომპონენტია. ამ პროექტმა შესაძლებელი გახადა სკრინინგული შეფასების განხორციელება, რათა მიღწეულ იქნას ქიმიური ნივთიერებების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიული მიდგომის (SAICM) უმთავრესი მიზნები და მოხდეს ადამიანის ჯანმრთელობაზე და გარემოზე ქიმიური ნივთიერებების (ბიოციდების) წარმოებისა და გამოყენების უარყოფითი ზემოქმედების პრევენცია, რაც განსაზღვრულია „საქართველოში ქიმიკატების რაციონალური მართვის გზამკვლევი“.

²⁵ კონკრეტული შემთხვევის განხილვა: საქართველოში ბიოციდების რაციონალური მართვის გზამკვლევის შემუშავება

<https://www.who.int/publications/i/item/9789240017665?fbclid=IwAR10SwOapHw1GwG3LPXqv5GJNjm7FdJaYADqLVQJda0R8rzUM3YyahUfSrg>

პროექტის წარმატებით დასრულების ერთერთ საკვანძო ფაქტორს წარმოადგენს გაფართოებული IT ჯგუფის შექმნა საქართველოში ბიოციდების რეგისტრაციის პორტალის შესაქმნელად; ფუნქციონირებს ტექნიკური დახმარების სისტემა, მომზადდა და შენიშვნების გამოსათქმელად ყველა დაინტერესებულ მხარეს გაეგზავნა საქართველოს მთავრობის დადგენილების პროექტი ტექნიკური რეგლამენტი - ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე განთავსებისა და გამოყენების წესი“-ს შესახებ, განმარტების ბარათთან ერთად.

უნდა აღინიშნოს, რომ შეფასების ანგარიშში და გზამკვლევაში წარმოდგენილია პრიორიტეტული რეკომენდაციების ვრცელი ჩამონათვალი სამომავლო თანამშრომლობისთვის საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის ჩარჩოებში.

წარმატების და საბოლოო შედეგების მიღწევა შეუძლებელი იქნებოდა UBA-ს და ჯანმო-ს ECEH-ის უწყვეტი და ფართომასშტაბიანი მხარდაჭერის გარეშე პროექტის განხორციელების პროცესში.

კოვიდ-19-ის გამო შეუძლებელი იყო დასკვნითი სემინარის პირისპირ რეჟიმში ჩატარება. თუმცა, ყველა საქმიანობა განხორციელდა პროექტის ვადების დაცვით.

ტრენინგებსა და სემინარებზე, მონაწილეებმა აიმაღლეს ცოდნა ევროპის ქიმიური ნივთიერებების უსაფრთხოების კანონმდებლობასთან დაკავშირებით. გაანალიზდა პრობლემები და განისაზღვრა მათი მოგვარების შესაძლო გზები. პროექტმა მდიდარი გამოცდილება შესძინა არა მხოლოდ ეროვნულ ექსპერტებს, არამედ საშიში ქიმიური ნივთიერებების მართვაზე პასუხისმგებელ პირებსაც.

3.2 შემდგომი ნაბიჯები

პროექტის დასკვნით სემინარზე განხილულ იქნა შემდგომი ქმედებების საჭიროება საქართველოში ქიმიური ნივთიერებების მართვის გასაუმჯობესებლად. საქართველოში სულ უფრო და უფრო პრიორიტეტული ხდება ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფა. 2018-2022 წ.წ. პერიოდისთვის NCDC-ს აქვს 5 პრიორიტეტული მიმართულება, რომელთაგან ერთერთი გარემოს ჯანმრთელობაა; მეტიც, 2020წელს შეიქმნა გარემოს ჯანმრთელობის დეპარტამენტი, როგორც NCDC-ის სტრუქტურული ერთეული.

საქართველოს მთავრობამ 29.12.2018 წ. #680 დადგენილებით დაამტკიცა გარემოს და ჯანმრთელობის ეროვნული სამოქმედო გეგმა (NEHAP-2), რომლიც შემუშავებასაც დიდად შეწუყო ხელი ევროკავშირის ტვინინგის პროგრამამ „გარემოს ჯანმრთელობის სისტემის ინსტიტუციონალური გაძლიერება საქართველოში“.

NEHAP-2-ში დასახულ ოთხ სტრატეგიულ ამოცანას შორისაა ქიმიური ნივთიერებების ექსპოზირებით გამოწვეული დაავადებების პრევენცია. პროექტის შედეგები ეროვნული მთავრობის დღის წესრიგის პრიორიტეტულ საკითხს წარმოადგენს.

უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველომ ხელი მოაწერა ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებას და უნდა შეასრულოს ვალდებულებები, რომლებიც აიღო ეროვნული კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციასთან და საერთაშორისო დონეზე აღიარებული გარემოსდაცვითი მიდგომებისა და რეკომენდაციების დანერგვასთან მიმართებაში.

პროექტების შედეგების გამოყენება შეიძლება საერთაშორისო დონეზე ცნობიერების ასამაღლებლად და საერთაშორისო შეთანხმებების უკეთ განხორციელებისთვის. პროექტის მიგნებები საფუძველს უქმნის გაუმჯობესებული საკანონმდებლო/ ნორმატული ჩარჩოების შექმნას ქიმიურ ნივთიერებებთან მიმართებაში. არსებული ჰიგიენური ნორმები და ტექნიკური რეგლამენტები რევიზიას უნდა დაექვემდებაროს ჯანმო-ს გაიდლაინებისა და შესაბამისი ევროპული დირექტივების გათვალისწინებით.

ქვეყნის ქიმიური უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად უნდა შეიქმნას ქიმიური ნივთიერებების ერთიანი ეროვნული მონაცემთა ბაზა - ელექტრონული რეესტრი (UNDC-ER). MEPA-სთან ბოლოდროინდელ შეხვედრაზე წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, რომ ბიოციდების რეესტრის ამჟამად არსებული სტრუქტურა მისაღებია MEPA-ს. ასეთი ფუნქციონირების მქონე დარგობრივი რეესტრი (ბიოციდების) დიდად შეუწყობს ხელს და საფუძველს შეუქმნის საშიში ქიმიური ნივთიერებების რეესტრის შემუშავებას ყაზახეთიდან და ბელარუსიდან ჩვენი კოლეგების მიერ გაზიარებული გამოცდილების გათვალისწინებით (სამრეწველო ქიმიური ნივთიერებების რეესტრი).

მიუხედავად პროექტის წარმატებით განხორციელებისა, რაც მიღწეული იქნა გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალური სააგენტოს და ჯანმო-ს ექსპერტების მხარდაჭერით, მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია თანამშრომლობის შემდგომი გაგრძელება პროექტის განხორციელების პროცესში, რათა მოხდეს:

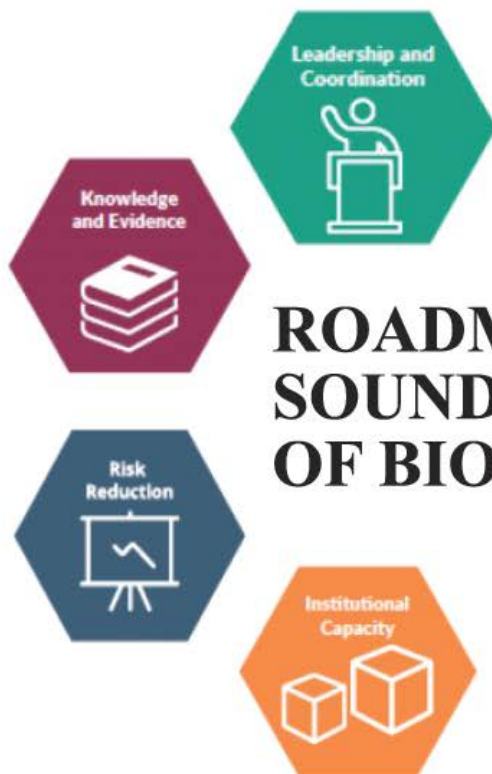
- ეროვნული პორტფელის შემუშავება ოსტრავას დეკლარაციით აღებული ვალდებულებების შესასრულებლად;
- გარემოსა და ჯანმრთელობის ეროვნული საოქმედო გეგმის NEHAP-2 განხორციელება. სტრატეგიული ამოცანა 4;
- ბიოციდებთან დაკავშირებული კანონმდებლობის შესრულება საქართველოში (ტექნიკური რეგლამენტი „ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე გატანისა და გამოყენების თაობაზე“;
- ტოქსიკოლოგიური (კონტროლის) მომხამვეების ცენტრის შექმნა, ასევე ზომების მიღება საკვანძო დაწესებულებების თანამშრომლების შემდგომი ტრენინგისთვის;
- ეროვნული გზამკვლევის „ბიოციდების რაციონალური მართვა საქართველოში“ განხორციელება.

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

დაავადებათა კონტროლისა და
სამართლებრივი პანდემიკების
პროფილური ცენტრი
GEORGIAN NATIONAL CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC HEALTH

ROADMAP TOWARDS SOUND MANAGEMENT OF BIOCIDES IN GEORGIA

Tbilisi 2020

ESTABLISHMENT OF KEY ELEMENTS OF SOUND CHEMICALS MANAGEMENT SYSTEMS IN SELECTED COUNTRIES IN ESTERN EUROPE, CAUCASUS, AND CENTRAL ASIA (2018-2021)

The project was funded by the Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation, and Nuclear Safety (BMUB) under the Advisory Assistance Programme for Environmental Protection in Central and Eastern European countries, the Caucasus and Central Asia, as well as other countries neighboring with the European Union. The project was implemented with the assistance of the Federal Environmental Agency (UBA).

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

საქართველოს ეროვნული ცენტრი
დამავადი და ინფექციური
ნაგებობების
პროფილაქსიის
და
კონტროლის
სამსახური
GEORGIAN NATIONAL CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC HEALTH

Tbilisi 2020

Content

1. Introduction.....	3
2. Scope of the Roadmap.....	4
3. Methodology Used for Development of the Roadmap.....	4
4. Risk Reduction.....	5
5. Knowledge and Evidence.....	7
6. Institutional Capacity.....	8
7. Leadership and Coordination.....	9

Introduction

The National Center for Disease Control and Public Health of Georgia successfully implemented the Project „Development of Operational and Legislative System for Collection and Sharing of Information on Hazardous Chemicals in Georgia“ (2015-2017), funded through the Advisory Assistance Programme of the Federal Environmental Agency (UBA) and the World Health Organization European Center for Environment and Health in Bonn, Germany. In the framework of the Project WHO organised a meeting during March 28-29, 2017 in Tbilisi Georgia, where participating countries reported limited capacities (technical, human and financial), and lack of expertise at the national level needed for implementation of the existing legislation on chemicals and for development of new legal acts. The need for support from donors and international organisations was emphasised.

In response to the countries' request, the Project (2nd stage) “Establishment of National Systems for Sound Management of Chemicals in Selected Countries in Eastern Europe, Caucasus and Central Asia (Belarus, Georgia, and Kazakhstan)” has been developed. Implementation of the Project contributed to the European Environment and Health Process and to the implementation of commitments at regional (Ostrava Declaration) and global (SDGs, SAICM, MEAs) levels.

Within the context of the Project, Georgia established National Register and Registration System of Biocides and set up technical basis for on-line collection and sharing of information on biocides. Work is in progress for harmonization with the REGULATION (EU) No 528/2012 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 22 May 2012 concerning making available on the market and use of biocidal products.

Currently, according to the Law “On Health Protection of Georgia” the registration is mandatory only for substances for disinfection, deratization and disinsection. The registration is carried out by the National Centre for Disease Control and Public Health of Georgia. The list of the registered disinfectants is available on the NCDC web-site: www.ncdc.ge.

Due to the upcoming obligations under the new technical regulation on Biocides and the number of suppliers subject to these obligations, increase number of obligations in the agenda is expected also for the NCDC. For this reason, it is more than necessary to strengthen the staff's capacity and knowledge, and ensure operational preparedness of analytical laboratories in the context of introduction of new obligations for Biocides Management, such as: classification of substances and mixtures, testing of their physical and chemical, toxicological and ecotoxicological properties for the purposes of authorization and subsequent management of risks to health and the environment.

This Roadmap “TOWARDS SOUND MANAGEMENT OF BIOCIDES IN GEORGIA” has been developed according to WHO recommendation and comprises sets of issues and actions contributing to the introduction and step by step implementation of EU biocidal regulation with the involvement of all stakeholders in Georgia.

Scope of the Roadmap

“The Roadmap towards Sound Management of Biocides in Georgia “(further – Roadmap) consists of actions, that need to be fulfilled by all stakeholders (state entities, policymakers, funding bodies, NGOs, chemical industry, academia and commercial entities) in order to achieve the overarching objectives of the Strategic Approach to International Chemicals Management (SAICM) and prevent negative impact of production and use of chemicals on human health and the environment. This Roadmap particularly focuses on management of biocides (disinfectants).

Methodology Used for Development of the Roadmap

The Roadmap towards Sound Chemicals Management was developed in consonance with WHO Chemical Roadmap and the Workbook.

The Roadmap considers key actions into four areas: risk reduction; knowledge and evidence; institutional capacity; and, leadership and coordination, as defined in the WHO Roadmap, which was adopted at Seventieth World Health Assembly to enhance health sector engagement in the strategic approach to international chemicals management towards the 2020 goal and beyond. To make the Roadmap as impactful and user-friendly as possible, it was distributed among experts from the government and industry. The feedback from all other stakeholders was positive.

Stakeholder’s views and comments have been incorporated into this roadmap and served as an important step to form the final version of the roadmap.

Actions needed to be taken were identified through the screening-review of management of chemicals and biocides in Georgia. The Review was prepared by a group of national experts representing stakeholders from different governmental agencies, industry and civil society. The Review is available at: www.ncdc.ge

Risk Reduction

Objective: To minimize and prevent risks for human health and the environment from production and use of biocides

- Adopt the Draft Law on Biocides Regulation, harmonized/approximated, as much as possible, with REGULATION (EU) No 528/2012 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 22 May 2012 concerning making available on the market and use of biocidal products including the following essential elements¹:
 - Definitions and classification of types of biocidal products;
 - Approval of active substances (in accordance with the EU list);
 - General principles concerning the authorization of biocidal products;
 - Data protection and data sharing;
 - Information and communication;
 - Classification, packaging and labelling of biocidal products and safety data sheets;
 - Poison control;
 - Competent authority;
 - Penalties;
 - Laboratory control.
- Set a system for authorization of biocidal products (locally produced and imported);
- Develop risk assessment guidance as a basis for decision-making on minimization/prevention of negative health impacts from biocidal products on human health and the environment;
- Conduct early assessment and reviewing of various sources of data to identify the impact of hazardous chemicals contained in biocidal products;
- Implement legislation, procedures, and programs to identify and eliminate or control workplace hazards and achieve health safety during working with biocidal products;
- Set a system for inspection of safety at workplaces in terms of production and use of biocidal products;
- Ensure that risk reduction measures are planned and implemented for all workplaces where biocidal products are produced and used, including availability of proper PPE;
- Develop recommendations on safe use of biocidal products by households;
- Develop requirements for safe management of wastes of biocidal products and their containers;
- Set a system for consultation with industry on topics related to biocides management including safety of biocidal products;
- Review toxic and physical properties of biocidal products on the national market, containing chemical substances according to SDS for any handling, storage, or disposal procedures, as well as

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0528&from=EN>

for any dangerous interactions or incompatibilities with other chemicals and materials in the process;

- Ensure assessment of safer alternatives and their risks for human health and environment, taking into account the life cycle of active substances and biocidal products and promoting the use of these alternatives;
- Promote identification and adaptation of the best testing methods for assessment of safety and efficacy of biocides, early detection of non-communicable and occupational diseases potentially caused by biocides. Initiate legislative amendments requiring mandatory reporting of all non-communicable and occupational diseases including allergies, potentially related to exposure to biocides;
- Establish Register of Biocides and ensure its proper functioning;
- Develop guidelines for prevention and management of intoxications caused by biocidal products;
- Establish operations and surveillance system of poisoning, including by biocidal products (toxicoepidemiology);
- Consider revision of legislation and tax system to support use of safer alternatives.

Knowledge and Evidence

Objective: To ensure availability of information on biocidal products, their safety and efficacy, best practice and protective measures for all stakeholders' groups such as decision- and policy-makers, workers, employers, health-care and public health professional, and the public.

- Set a system for collection and sharing of information on biocidal products on the market;
- Ensure access to international and the EU databases on biocides and hazardous chemicals in biocidal products;
- Create a web-page to disseminate information on hazardous chemicals in biocidal products in national language;
- Make available the list of active substances registered in the EU;
- Post brochures and flayers for awareness-raising, conduct campaign to help the public recognize risks of biocides for human health and prevent it;
- Publicize good practices on safe use of biocides;
- Develop and implement awareness-raising campaigns for health care workers, employers and employees on risks of biocides & good practices for their safe use;
- Collect evidence on acute and chronic effects on health due to improper management of biocidal products;
- Develop and implement projects with the support of WHO, ECEH, UNEP;
- Share knowledge with industry and the public on biocides and their effects on human health and the environment including via training workshops & webinars for different stakeholders;
- Develop mechanisms to collect and manage health data and information necessary for reporting progress on production and use of biocides, their safety and efficacy;
- Create a platform for receiving information, interactive websites and/or discussion forums for specific issues related to the impact of biocidal products on health;
- Engage with Georgian consumers/producers to build their knowledge and skills to eliminate or reduce hazardous exposures to biocides;
- Disseminate & communicate health promotion materials about chemical risks, which may be developed while using biocidal products;
- Establish and use indicators for measuring progress.

Institutional Capacity

Objective: To ensure that institutional capacities are adequate and allow safe management of biocidal products through their life-cycle in terms of policy, expertise, human, technical, financial and other resources

- Identify national institution authorized for management of biocides and strengthen its capacities;
- Set a national register of biocidal products;
- Establish the poison control center according to the WHO guidance on poison control centers;
- Establish a help-desk for supporting of the industry and the public in biocides management and, in particular, in authorization of biocidal products;
- Ensure availability of expertise for classification and labelling of chemicals and their mixtures according to GHS, health and the environment risk assessment of biocides, assessment of safer alternatives;
- Identify gaps and elaborate national policy and regulatory frameworks to address the health impacts of biocidal products throughout the life cycle;
- Establish monitoring of production, transport, use and release of all types of biocidal products and waste, and promote regional and international cooperation with a view to enhancing compliance with the existing regulations and preventing illegal traffic;
- Develop and implement training programs on biocides for the industry, the public, workers and employers, as well as health professionals;
- Develop tools, guidance, technical regulations to support comprehensive implementation of biocides regulation;
- Disseminate educational materials for the targeted audiences (medical professionals and healthcare workers, the public) on specific topics of safe use of biocidal products (e.g. assessment and monitoring of health risks, gathering of evidence, diagnosing and treatment of health disorders, chemical safety awareness, and labelling);
- Introduce curricula in medical schools and other academic institutions to address the health impacts of biocidal chemicals, with an emphasis on toxicology and occupational and public health;
- Strengthen analytical capacities for assessment of safety and efficacy of biocides;
- Ensure continuity of financial support for sound management of biocides.

Leadership and Coordination

Objective: To create condition for the health sector to perform its leading role in sound management of biocides in cooperation and coordination with other governmental agencies, industry and the public.

- Consider creation of multi-stakeholder platform in the authorized governmental body or institution to ensure participation of all stakeholders in decision-making process on biocides management;
- Identify mandate of governmental agencies in biocides management;
- Appoint a contact person in the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs of Georgia for the issues related to chemicals and health including implementation of this Roadmap, and establishment of national chemicals and health network, implementation of the Strategic Approach to International Chemicals Management (SAICM);
- Organize briefing sessions on impact of hazardous chemicals, occurring in biocides, to human health for politicians and senior officials at the national, regional and international levels;
- Implement the strategy for strengthening of engagement of the health sector in implementation of the Strategic Approach;
- Ensure capacities of the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs for representation of Georgia on conferences and meetings on biocides and chemical management in general;
- Develop and strengthen, as appropriate, multi-sectoral cooperation at the national, regional and international levels in order to minimize and prevent significant adverse impacts of chemicals and waste on health, inter alia, within the health sector itself.

CASE STUDY

Development of a road map towards sound management of biocides in Georgia

Georgia

The Road Map has been developed within the framework of the project "Establishment of key elements of national systems for sound management of chemicals in selected countries of Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia" (funded by the German Federal Environment Ministry's Advisory Assistant Programme [AAP], in cooperation with the German Environment Agency).

Goals and Objectives

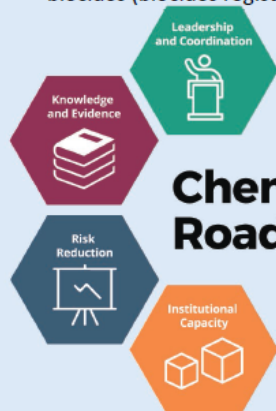
The goal of this project was to strengthen the sound management of biocides.

The objectives were to:

- raise awareness about the sound management of biocides;
- assess the current situation in regards to biocides management;
- develop a National Road Map for setting up a system for sound management of biocides; and
- strengthen national capacities of all stakeholders to ensure sustainable operability and functioning of national information systems for biocides.

Target audience: Governmental bodies, industry, nongovernmental organizations (NGOs).

Activities: Screening review of current situation; development of a road map towards sound management of biocides; creation of a national online system for collection of information on biocides (biocides register).

Project Overview

Context

The project focused on biocides management, which is under the mandate of the Ministry of Internally Displaced Persons from the Occupied Territories, Labour, Health and Social Affairs in Georgia. Disinfectants and other biocidal products are widely used in the country – over 950 disinfectants are on the market in Georgia. In July 2013 the European Union and Georgia completed the negotiation of an Association Agreement and agreed on a number of measures necessary to be taken in the area of chemical safety, including legislation on biocides management.

The implementing organization, the National Center for Disease Control and Public Health, initiated the national activities related to biocides and has advanced experience in coordination of this area, including with the private sector. Development and implementation of sound biocides management requires strengthening capacities in all stakeholders, including governmental bodies (health, environment, customs, regional development, justice, etc.), industry and the public. Development of a road map on biocides management based on critical assessment of gaps and needs is needed to plan activities in this area taking both short- and long-term perspectives.

Approach

The Road Map consists of actions that need to be fulfilled to contribute to achieving the overarching objective of the Strategic Approach to International Chemicals Management (SAICM). It was developed in consonance with the WHO Chemicals Road Map and the corresponding Workbook.

The Road Map on biocides management considers key actions in four areas – risk reduction, knowledge and evidence, institutional capacity, and leadership and coordination – as defined in the WHO Road Map, which was approved at the Seventieth World Health Assembly, to enhance health sector engagement in the SAICM towards the 2020 goal and beyond.

Results

All activities in the project framework were coordinated by intersectoral and multi-stakeholder working groups, which served as a basis for further cooperation for sound management of biocides.

A screening analysis of the situation focused on biocides management has been prepared to identify gaps and needs for biocides management. Aspects analysed included the legislative framework, institutional infrastructure, information system, risk assessment, monitoring, control and health surveillance, risk reduction, risk communication, research and innovation, and participation in international agreements. The situational analysis can be found on the project website: <https://www.ncdc.ge>.

A road map towards sound management of biocides was developed and agreed upon in consultation with all stakeholders. The document is available at: <https://www.ncdc.ge/Files/roadmap1.pdf>.

A number of trainings to create initial capacities for management of biocides (registration, classification and labelling, health impact assessment) were organized at regional and national levels, including for industry experts.

A help desk was created in the leading institution to guide industry efforts towards sound management of biocides.

Lessons Learned

Ideally, the biocides road map should be incorporated into the road map to sound chemicals management; however, Georgia's experience demonstrates that road maps to sound management of priority chemical groups contribute significantly to management of chemicals in general.

The involvement of all stakeholders is critical to ensuring the success of the road map implementation.

Initial capacity-building is needed and should inform discussion of a road map, as justified by the experience in Georgia; this increases understanding of the planned actions and capacities required.

Recommendations

The WHO Chemicals Road Map and Workbook are recommended to be considered as a methodological support for national road maps development.

All actions – starting from identification of gaps and needs to acceptance of the Road Map on biocides management – should be conducted with the involvement of all stakeholders.

The case study was authored by National Center for Disease Control & Public Health of Georgia. The named authors alone are responsible for the views expressed in this publication.

**World Health
Organization**

ISBN 978-92-4-001766-5 (electronic version)
ISBN 978-92-4-001767-2 (print version)

© World Health Organization 2020. Some rights reserved.
This work is available under the CC BY-NC-SA 3.0 IGO licence.

This case study is one of a series of case studies coordinated by WHO to illustrate the implementation of the WHO Chemicals Road Map.

გზამკვლევი საქართველოში ბიოციდების რაციონალური მართვისთვის

თბილისი 2020

ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვის სისტემების ძირითადი ელემენტების დანერგვა აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიისა და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (2018-2021 წ.წ.)

პროექტი დაფინანსდა გერმანიის გარემოს დაცვის, ბუნების კონსერვაციისა და ბირთვული უსაფრთხოების ფედერალური სამინისტროს (BMUB) მიერ, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიისა და ცენტრალური აზიის, ასევე ევროკავშირის სხვა მეზობელი ქვეყნების საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის ფარგლებში. პროექტი განხორციელდა გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალური სააგენტოს (UBA) დახმარებით.

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

დაავადებათა კონტროლისა და
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის
ეროვნული ცენტრი
GEORGIAN NATIONAL CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC HEALTH

თბილისი 2020 წ.

შინაარსი

1. წინასიტყვაობა	3
2. გზამკვლევის გამოყენების სფერო.....	4
3. გზამკვლევის შემუშავებისთვის გამოყენებული მეთოდოლოგია	4
4. რისკის შემცირება.....	5
5. ცოდნა და მტკიცებულება	7
6. ინსტიტუციონალური შესაძლებლობები	8
7. ხელმძღვანელობა და კოორდინაცია	9

წინასიტყვაობა

საქართველოს ლ. საყვარელიძის სახ. დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნულმა ცენტრმა წარმატებით განახორციელა პროექტი „საკანონმდებლო და სამოქმედო ჩარჩოს შემუშავება საშიშ ქიმიური ნივთიერებების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების მიზნით საქართველოში“ (2015 – 2017 წ.წ.), რომელიც დაფინანსდა გერმანიის გარემოს დაცვის ფედერალური სააგენტოს (UBA) საკონსულტაციო დახმარების პროგრამის და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის გარემოს დაცვისა და ჯანმრთელობის ევროპული ცენტრის (ბონი, გერმანია) მიერ. პროექტის ფარგლებში ჯანმო-მ 2017 წ. 28-29 მარტს თბილისში ჩაატარა შეხვედრა, რომელზეც მონაწილე ქვეყნებმა განაცხადეს, რომ ეროვნულ დონეზე არ არსებობს საკმარისი შესაძლებლობები (ტექნიკური, ადამიანური და ფინანსური) და ცოდნა-გამოცდილება, ქიმიკატებთან დაკავშირებული კანონმდებლობის განხორციელებისა და ახალი სამართლებრივი აქტების შემუშავებისთვის. ყურადღება გამახვილდა დონორებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან მხარდაჭერის აუცილებლობაზე.

ქვეყნების თხოვნის საპასუხოდ შემუშავდა პროექტი (მე-2 ეტაპი) „ეროვნული სისტემების შექმნა ქიმიური ნივთიერებების რაციონალური მართვისთვის აღმოსავლეთ ევროპის, კავკასიისა და ცენტრალური აზიის შერჩეულ ქვეყნებში (ბელარუსი, საქართველო და ყაზახეთი)“. პროექტის განხორციელებამ ხელი შეუწყო ევროპის გარემოს და ჯანმრთელობის პროცესს და ვალდებულებების რეგიონულ (ოსტრავას დეკლარაცია) და გლობალურ (SDGs, SAICM, MEAs) დონეზე შესრულებას.

პროექტის ფარგლებში საქართველომ შექმნა ბიოციდების ეროვნული რეესტრი და სარეგისტრაციო სისტემა, აგრეთვე ტექნიკური ბაზა ბიოციდებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ონ-ლაინ რეჟიმში შეგროვებისა და გაზიარებისთვის. მიმდინარეობს მუშაობა ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2012 წლის 22 მაისის # 528/2012 რეგლამენტის „ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე განთავსებისა და გამოყენების თაობაზე“ ჰარმონიზაციისთვის.

ამჟამად, „ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, რეგისტრაცია სავალდებულოა მხოლოდ დეზინფექციის, დერატიზაციისა და დეზინსექციის საშუალებებისთვის. რეგისტრაციას ახორციელებს დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი. რეგისტრირებული სადეზინფექციო საშუალებების ჩამონათვალის შესახებ ინფორმაცია ხელმისაწვდომია NCDC-ის ვებ-გვერდზე: www.ncdc.ge.

ბიოციდებთან დაკავშირებული ახალი ტექნიკური რეგლამენტებით განსაზღვრული მოთხოვნების და რიგი მომწოდებლების გათვალისწინებით, რომლებზეც გავრცელდება აღნიშნული წესები, მოსალოდნელია NCDC-ს ვალდებულებების გაფართოება. ამიტომ, აუცილებელია თანამშრომელთა შესაძლებლობებისა და ცოდნის გაძლიერება და ანალიზური ლაბორატორიების ფუნქციონალური მზადყოფნის უზრუნველყოფა ბიოციდების მართვასთან დაკავშირებული ისეთი ახალი ვალდებულებების შემოღების კონტექსტში, როგორიცაა ნივთიერებებისა და ნარევების კლასიფიკაცია, მათი ფიზიკური, ქიმიური, ტოქსიკოლოგიური და ეკოტოქსიკოლოგიური თვისებების ტესტირება, ავტორიზაციასთან ჯანმრთელობასა და გარემოსთან დაკავშირებული რისკების სათანადო მართვისთვის.

გზამკვლევი „ბიოციდების რაციონალური მართვისთვის საქართველოში“ შემუშავებული იქნა ჯანმო-ს რეკომენდაციის შესაბამისად და მოიცავს იმ საკითხებისა და ქმედებების ერთობლიობას, რომლებიც ხელს უწყობენ საქართველოში ეროვნული ბიოციდების რეგლამენტის დანერგვას და მის ეტაპობრივ განხორციელებას, ყველა დაინტერესებული მხარის ჩართულობით.

გზამკვლევის გამოყენების სფერო

„გზამკვლევი ბიოციდების რაციონალური მართვისთვის საქართველოში“ (შემდგომში - „გზამკვლევი“) შედგება ქმედებებისგან, რომლებიც უნდა განხორციელოს ყველა დაინტერესებულმა მხარემ (სახელმწიფო უწყებებმა, პოლიტიკოსებმა, დამფინანსებლებმა, არასამთავრობო ორგანიზაციებმა, ქიმიურმა მრეწველობამ, აკადემიურმა წრეებმა და კომერციულმა სტრუქტურებმა), რათა მიღწეულ იქნას ქიმიური ნივთიერებების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიული მიდგომის ზოგადი მიზნები და აღკვეთილ იქნას ქიმიკატების წარმოებისა და გამოყენების უარყოფითი ზემოქმედება ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე. ეს გზამკვლევი კონკრეტულად ყურადღებას ამახვილებს ბიოციდების (დეზინფექტანტების) მართვაზე.

გზამკვლევის შემუშავებისთვის გამოყენებული მეთოდოლოგია

“გზამკვლევი ქიმიკატების რაციონალური მართვისთვის საქართველოში” შემუშავებული იქნა ჯანმო-ს ქიმიკატების გზამკვლევის და სახელმძღვანელოს შესაბამისად.

გზამკვლევი განიხილავს უმნიშვნელოვანეს ქმედებებს ოთხი მიმართულებით: რისკების შემცირება; ცოდნა და მტკიცებულება; ინსტიტუციური შესაძლებლობები; და ხელმძღვანელობა და კოორდინაცია, როგორც განსაზღვრულია ჯანმო-ს გზამკვლევაში, რომელიც დაამტკიცებული იქნა ჯანმრთელობის მე-17 მსოფლიო ასამბლეაზე, რათა გაძლიერდეს ჯანდაცვის სექტორის ჩართულობა ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი სტრატეგიულ მიდგომაში, 2020 წლის და შემდგომი მიზნების მისაღწევად. გამჭვირვალობის მაღალი ხარისხისა და გზამკვლევის შემუშავების პროცესში ყველა დაინტერესებული მხარის მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად, დოკუმენტის პროექტი გადაეგზავნათ დაინტერესებულ უწყებებს. ყველა დაინტერესებული მხარის უკუკავშირი იყო დადებითი გზამკვლევის შინაარსსა და სტრუქტურასთან მიმართებაში. დაინტერესებულ მხარეთა მოსაზრებები და კომენტარები გათვალისწინებულ იქნა ამ გზამკვლევაში და მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა საბოლოო ვერსიის ჩამოყალიბების პროცესში.

განსახორციელებელი ქმედებები განისაზღვრა საქართველოში ქიმიური ნივთიერებების მართვის სკრინინგის-მიმოხილვის გზით. მიმოხილვა მოამზადა იმ ეროვნული ექსპერტებისგან შემდგარმა ჯგუფმა, რომლებიც წარმოადგენდნენ დაინტერესებულ მხარეებს სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებიდან, დარგიდან და სამოქალაქო საზოგადოებიდან. მიმოხილვა ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: www.ncdc.ge.

რისკების შემცირება

მიზანი: ადამიანის ჯანმრთელობისა და გარემოს მიმართ ბიოციდების წარმოებითა და გამოყენებით გამოწვეული რისკების მინიმუმამდე დაყვანა და აღკვეთა.

- ბიოციდების რეგულირებასთან დაკავშირებული კანონპროექტის მიღება რომელიც, შესაძლებლობისამებრ, მაქსიმალურად იქნება ჰარმონიზებული/დაახლოებული ბიოციდური პროდუქტების ბაზარზე გატანისა და გამოყენების თაობაზე ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2012 წლის 22 მაისის #528/2012 რეგლამენტთან, შემდეგი მნიშვნელოვანი ელემენტების ჩათვლით¹:
 - ბიოციდური პროდუქტების ტიპების განსაზღვრა და კლასიფიკაცია;
 - აქტიური ნივთიერებების დამტკიცება (ევროკავშირის ჩამონათვალის შესაბამისად);
 - ბიოციდური პროდუქტების ავტორიზაციის ზოგადი პრინციპები;
 - მონაცემთა დაცვა და მონაცემთა გაზიარება;
 - ინფორმაცია და კომუნიკაცია;
 - ბიოციდური პროდუქტების კლასიფიკაცია, შეფუთვა და მარკირება და უსაფრთხოების პასპორტები;
 - ტოქსიკოლოგიური კონტროლი;
 - კომპეტენტური ორგანო;
 - ჯარიმები;
 - ლაბორატორიული კონტროლი.
- ბიოციდური პროდუქტების (ადგილობრივად წარმოებული ან იმპორტირებული) ავტორიზაციის სისტემის შექმნა;
- რისკების მართვის ინსტრუქციების - როგორც ადამიანის ჯანმრთელობაზე და გარემოზე ბიოციდური პროდუქტების უარყოფითი ზემოქმედების მინიმუმამდე დაყვანის/პრევენციის თაობაზე გადაწყვეტილებების მიღების საფუძვლის - შემუშავება;
- მონაცემთა სხვადასხვა წყაროს ადრეული შეფასება და მიმოხილვა, ბიოციდულ პროდუქტებში შემავალი საშიში ქიმიური ნივთიერებების გავლენის დასადგენად.
- კანონმდებლობის, პროცედურებისა და პროგრამების განხორციელება ბიოციდურ პროდუქტებთან მუშაობისას, სამუშაო ადგილზე არსებული საშიშროების

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0528&from=EN>

იდენტიფიცირებისა და აღმოფხვრის, ან კონტროლის და ჯანმრთელობის უსაფრთხოების მისაღწევად;

- სამუშაო ადგილებზე უსაფრთხოების ინსპექტირების სისტემის შექმნა ბიოციდური პროდუქტების წარმოებისა და გამოყენების თვალსაზრისით;
- ყველა სამუშაო ადგილზე რისკების შემცირების ღონისძიებების დაგეგმვის და ხორციელების უზრუნველყოფა, სადაც ხდება ბიოციდური პროდუქტების წარმოება და გამოყენება, სათანადო პერსონალური დამცავი აღჭურვილობის (PPE) ხელმისაწვდომობის ჩათვლით;
- რეკომენდაციების შემუშავება ოჯახების მიერ ბიოციდური პროდუქტების უსაფრთხო გამოყენებისთვის;
- მოთხოვნების შემუშავება ბიოციდური პროდუქტების ნარჩენების და მათი კონტეინერების უსაფრთხო მართვისთვის;
- ინდუსტრიასთან ერთად კონსულტაციის სისტემის ჩამოყალიბება ბიოციდების მართვასთან დაკავშირებულ თემებზე, მათ შორის ბიოციდური პროდუქტების უსაფრთხოებაზე;
- ეროვნულ ბაზარზე განთავსებული ბიოციდური პროდუქტების ტოქსიკური და ფიზიკური თვისებების გადახედვა, რომლებიც შეიცავს ქიმიურ ნივთიერებებს SDS-ს შესაბამისად, ნებისმიერი დამუშავების, შენახვის ან განკარგვის პროცედურებისათვის, აგრეთვე პროცესში სხვა ქიმიკატებთან და მასალებთან საშიში ურთიერთქმედების ან შეუთავსებლობის გამო;
- შედარებით უსაფრთხო ალტერნატივების და ადამიანის ჯანმრთელობისადმი და გარემოსადმი მათი რისკების შეფასების უზრუნველყოფა, აქტიური ნივთიერებების და ბიოციდური პროდუქტების სასიცოცხლო ციკლის გათვალისწინებით და ამ ალტერნატივების გამოყენების ხელშეწყობით;
- ტესტირების საუკეთესო მეთოდების იდენტიფიცირებისა და ადაპტაციის ხელშეწყობა ბიოციდების უსაფრთხოებისა და ეფექტიანობის შესაფასებლად, ბიოციდების მიერ პოტენციურად გამოწვეული არაგადამდები და პროფესიული დაავადებების ადრეულ ეტაპზე გამოვლენის მიზნით. ისეთი საკანონმდებლო ცვლილებების ინიცირება, რომლებიც ითვალისწინებს სავალდებულო ანგარიშგებას ყველა არაგადამდები და პროფესიული დაავადებების, მათ შორის, ალერგიების შესახებ, რომლებიც პოტენციურად ბიოციდების მიმართ ექსპოზირებასთანაა დაკავშირებული;
- ბიოციდების ეროვნული რეესტრის შექმნა და მისი სათანადო ფუნქციონირების უზრუნველყოფა;
- გაიდლაინების შემუშავება ბიოციდური პროდუქტებით გამოწვეული ინტოქსიკაციების პრევენციისა და მართვისთვის;
- ინტოქსიკაციის - მათ შორის, ბიოციდური პროდუქტებით - ოპერაციებისა და ზედამხედველობის სისტემის შექმნა (ტოქსიკოეპიდემიოლოგია)
- საკანონმდებლო და საგადასახადო სისტემების რევიზია, შედარებით უსაფრთხო ალტერნატივების გამოყენების მხარდასაჭერად.

ცოდნა და მტკიცებულება

მიზანი: ბიოციდური პროდუქტების, მათი უსაფრთხოებისა და ეფექტიანობის, მოწინავე პრაქტიკის და დაცვის ღონისძიებების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ყველა დაინტერესებული ჯგუფისთვის, როგორცაა გადაწყვეტილების მიმღები და პოლიტის განმსაზღვრელი პირები, დასაქმებულები, დამსაქმებლები, ჯანდაცვის და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის პროფესიონალები და საზოგადოება.

- ბაზარზე არსებული ბიოციდური პროდუქტების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარების სისტემის შექმნა;
- ბიოციდებისა და ბიოციდურ პროდუქტებში არსებული სახიფათო ქიმიკატების საერთაშორისო და ევროკავშირის მონაცემთა ბაზებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.
- ვებ-გვერდის შექმნა ბიოციდებში არსებული სახიფათო ქიმიური ნივთიერებების შესახებ ეროვნულ ენაზე ინფორმაციის გასავრცელებლად ;
- ევროკავშირში რეგისტრირებული აქტიური ნივთიერებების ჩამონათვალის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;
- ბროშურებისა და ფლაერების გავრცელება ცნობიერების ამაღლების მიზნით, კამპანიების ჩატარება საზოგადოების დასახმარებლად, რათა გააცნობიერონ და აღკვეთონ ადამიანის ჯანმრთელობის მიმართ ბიოციდების რისკი;
- ბიოციდების უსაფრთხო გამოყენებასთან დაკავშირებული მოწინავე პრაქტიკის გასაჯაროება;
- ბიოციდებთან დაკავშირებული რისკებისა და მათი უსაფრთხო გამოყენების შესახებ ცნობიერების ამაღლებისკენ მიმართული კამპანიების შემუშავება და განხორციელება ჯანდაცვის მუშაკებისთვის, დამსაქმებლებისა და თანამშრომლებისთვის;
- მტკიცებულებების შეგროვება ჯანმრთელობაზე ბიოციდური პროდუქტების არასათანადო მართვით გამოწვეულ მწვავე და ქრონიკულ ზემოქმედებაზე;
- პროექტების შემუშავება და განხორციელება WHO, ECEH, UNEP-ის მხარდაჭერით;
- ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე ბიოციდების ზემოქმედებასთან დაკავშირებული ცოდნის გაზიარება დარგის წარმომადგენლებისა და საზოგადოებისთვის, მათ შორის, სხვადასხვა დაინტერესებული მხარისთვის განკუთვნილი სასწავლო სემინარების და ვებინარების საშუალებით;

- მექანიზმების შემუშავება ჯანმრთელობის შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის შეგროვებისა და მართვისთვის, რაც აუცილებელია ბიოციდების წარმოებისა და გამოყენებასთან, მათ უსაფრთხოებასა და ეფექტიანობასთან მიმართებაში წინსვლის შესახებ ანგარიშგებისთვის;
- ინფორმაციის მისაღები პლატფორმის, ინტერაქტიური ვებ-საიტებისა და/ან სადისკუსიო ფორუმების შექმნა, ჯანმრთელობაზე ბიოციდების ზემოქმედებასთან დაკავშირებული კონკრეტული საკითხების განხილვის მიზანით.
- კავშირის დამყარება ქართველ მომხმარებლებთან/ მწარმოებლებთან, რათა გაუმჯობესდეს მათი ცოდნა და უნარ-ჩვევები ბიოციდებისთვის სახიფათო ექსპოზირების აღმოფხვრასთან ან შემცირებასთან დაკავშირებით;
- ჯანმრთელობის ხელშეწყობის მასალების გავრცელება და გადაცემა იმ ქიმიური რისკების შესახებ, რომლებიც შესაძლოა წარმოიშვას ბიოციდური პროდუქტების გამოყენებისას;
- გამოყენების ინდიკატორების შემოღება წინსვლის შესაფასებლად.

ინსტიტუციური შესაძლებლობები

მიზანი: იმის უზრუნველყოფა, რომ ინსტიტუციური შესაძლებლობები ადეკვატურია და იძლევა ბიოციდების უსაფრთხო მართვის შესაძლებლობას მათი სასიცოცხლო ციკლის პერიოდში: პოლიტიკის, ექსპერტიზის, ადამიანური, ტექნიკური, ფინანსური და სხვა რესურსების თვალსაზრისით.

- ბიოციდების მართვაზე უფლებამოსილი ეროვნული უწყების იდენტიფიცირება და მისი შესაძლებლობების გაძლიერება;
- ბიოციდური პროდუქტების ეროვნული რეესტრის შექმნა;
- ტოქსიკოლოგიური ცენტრის შექმნა ტოქსიკოლოგიური ცენტრების შესახებ ჯანმო-ს მითითებების შესაბამისად;
- ტექნიკური მხარდაჭერის სამსახურის შექმნა ინდუსტრიის და საზოგადოების მხარდასაჭერად, ბიოციდების მართვის და, განსაკუთრებით, ბიოციდური პროდუქტების ავტორიზაციის საკითხებში;
- ცოდნა-გამოცდილების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა გლობალური ჰარმონიზებული სისტემის GHS-ის შესაბამისად: ქიმიკატებისა და მათი ნარეგების კლასიფიკაციისა და მარკირების, ჯანმრთელობასთან და გარემოსთან მიმართებაში ბიოციდების რისკების და შედარებით უსაფრთხო ალტერნატივების შეფასების მიზნით;
- ხარვეზების იდენტიფიცირება და ეროვნული პოლიტიკისა და მარეგულირებელი ჩარჩოების შემუშავება, ბიოციდური პროდუქტების სასიცოცხლო ციკლში ჯანმრთელობაზე მათი უარყოფითი ზემოქმედების შესამცირებლად/ელიმინაციისთვის.
- ყველა ტიპის ბიოციდური პროდუქტის წარმოების, ტრანსპორტირების, გამოყენების და უტილიზაციის მონიტორინგის დაწესება, აგრეთვე რეგიონალური და საერთაშორისო თანამშრომლობის ხელშეწყობა არსებული რეგლამენტების შესრულების განმტკიცებისა და უკანონო მიმოქცევის პრევენციის მიზნით;
- ბიოციდებთან დაკავშირებული ტრენინგების პროგრამების შემუშავება და განხორციელება ინდუსტრიისათვის, საზოგადოებისთვის, დასაქმებულებისა და დამსაქმებლებისთვის, ასევე ჯანდაცვის სფეროს პროფესიონალებისთვის;

- ინსტრუმენტების, სახელმძღვანელო მითითებების, ტექნიკური რეგლამენტების შემუშავება ბიოციდების რეგულაციის სრულყოფილი განხორციელების ხელშეწყობისათვის;
- მიზნობრივი აუდიტორიისთვის (სამედიცინო სფეროს პროფესიონალები და ჯანდაცვის მუშაკები, საზოგადოება) განკუთვნილი საგანმანათლებლო მასალების გავრცელება ბიოციდური პროდუქტების უსაფრთხო გამოყენების კონკრეტულ საკითხებზე (მაგ. ჯანმრთელობის რისკის შეფასება და მონიტორინგი, მტკიცებულებების შეგროვება, ჯანმრთელობის პრობლემების დიაგნოსტიკა და მკურნალობა, ქიმიური უსაფრთხოების ცოდნა და მარკირება);
- სასწავლო პროგრამის შემოღება სამედიცინო სასწავლებლებში და სხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, რათა გათვალისწინებულ იქნას ბიოციდური ქიმიკატების ზემოქმედება ჯანმრთელობაზე, ყურადღების გამახვილებით ტოქსიკოლოგიაზე და პროფესიულ და საზოგადოებრივ ჯანმრთელობაზე;
- ანალიტიკური შესაძლებლობების გაძლიერება ბიოციდების უსაფრთხოებისა და ეფექტიანობის შეფასებისთვის;
- ფინანსური მხარდაჭერის უწყვეტობის უზრუნველყოფა ბიოციდების რაციონალური მართვისათვის.

ხელმძღვანელობა და კოორდინაცია

მიზანი: პირობების შექმნა ჯანდაცვის სექტორისთვის, რათა შეასრულოს წამყვანი როლი ბიოციდების რაციონალური მართვის პროცესში სხვა სახელმწიფო უწყებებთან, შესაბამის დარგთან და საზოგადოებასთან თანამშრომლობისა და კოორდინაციის გზით.

- უფლებამოსილ სამთავრობო ორგანოში ან დაწესებულებაში დაინტერესებული მხარეების პლატფორმის შექმნა, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს ყველა დაინტერესებული მხარის მონაწილეობა ბიოციდების მართვის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში;
- ბიოციდების მართვაში მონაწილე სახელმწიფო უწყებების მანდატის განსაზღვრა;
- ქიმიკატებსა და ჯანმრთელობაზე, ამ გზამკვლევის დანერგვაზე, ქიმიკატებისა და ჯანმრთელობის ეროვნული ქსელის შექმნასა და ქიმიკატების საერთაშორისო მართვის სტრატეგიული მიდგომის (SAICM) განხორციელებაზე პასუხისმგებელი საკონტაქტო პირის გამოყოფა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მხრიდან.
- ბრიფინგის ორგანიზება პოლიტიკოსებისა და მაღალი თანამდებობის პირებისთვის ეროვნულ, რეგიონულ და საერთაშორისო დონეზე, ბიოციდებში არსებული სახიფათო ქიმიკატების ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, ;
- სტრატეგიის განხორციელება სტრატეგიული მიდგომის განხორციელების პროცესში ჯანდაცვის სექტორის ჩართულობის განსამტკიცებლად;
- ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს შესაძლებლობების გაძლიერება, რათა წარმოადგინოს საქართველო ბიოციდებთან და ზოგადად ქიმიკატების მართვასთან დაკავშირებულ კონფერენციებზე და შეხვედრებზე;
- საჭიროებისამებრ, მულტი-სექტორული თანამშრომლობის განვითარება და განმტკიცება ეროვნულ, რეგიონულ და საერთაშორისო დონეზე, რათა მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი და აღიკვეთოს ქიმიკატებისა და ნარჩენების მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედება ჯანმრთელობაზე, მათ შორის, თავად ჯანდაცვის სექტორში.

გამოყენებული ლიტერატურა

ქიმიკატების ზემოქმედება საზოგადოებრივ ჯანმრთელობაზე: ცნობილი და უცნობი ფაქტორები
file:///C:/Users/NANAGA~1/AppData/Local/Temp/WHO_FWC_PHE_EPE_16.01_eng.pdf

ჯანმოს ქიმიკატების გზამკვლევი და სახელმძღვანელო
<https://www.who.int/ipcs/roadmap/en/>

ჯანმოს ქიმიკატების გზამკვლევი და სახელმძღვანელო
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/273136/9789241513630-eng.pdf?ua=1>

ტრასანდე, ლ. და სხვ. „დაავადებათა ტვირთი და ენდოკრინული სისტემის დამაზიანებელი ქიმიკატებისადმი ექსპოზირების ხარჯები ევროკავშირში: განახლებული ანალიზი“, *Andrology* 4(4), გვ. 565-572.
OECD, 2012, ნახ. 6.13, გარემოსდაცვითი პერსპექტივა 2050: უმოქმედობის შედეგები
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264122246-en>

პროექტის „საკანონმდებლო და ოპერაციული ჩარჩოების შემუშავება საქართველოში სახიფათო ქიმიკატების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებისა და გაზიარებისთვის“ ანგარიში
<https://www.ncdc.ge/Pages/User/News.aspx?ID=bdd35a23-5323-4a12-993e-ba6670d01dd0>

EEA გარემო და ჯანმრთელობა, 2020 წ.
file:///C:/Users/NANAGA~1/AppData/Local/Temp/Healthy%20Environment_TH-AL-20-005-EN-N.pdf

ქიმიკატების ეროვნული რეესტრები და საინვენტარიზაციო ნუსხები: სარგებელი და მიდგომები შემუშავებისადმი
https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0018/361701/9789289052948-eng.pdf

ყოვლისმომცველი პოლიტიკური სტრატეგია. ქენევა: სტრატეგიული მიდგომა ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი; 2017 წ.
<http://www.saicm.org/Resources/Publications/tabid/5507/language/en-GB/Default.aspx>

ზოგადი ორიენტაცია და მითითებები ქიმიკატების რაციონალური მართვის 2020 წ. მიზნის მისაღწევად. წყარო: ქიმიკატების მართვის საერთაშორისო კონფერენციის მეოთხე სესია (ICCM4). ქენევა: სტრატეგიული მიდგომა ქიმიკატების საერთაშორისო მართვისადმი; 2015 წ.
http://old.saicm.org/index.php?option=com_content&view=article&id=525&Itemid=700

ინფორმაციის ურთიერთგაცვლა ქიმიკატების რაციონალური მართვისთვის: მეთოდური რეკომენდაცია. ქენევა: გაეროს ტრენინგისა და კვლევების ინსტიტუტი; 2001 წ.
<http://cwm.unitar.org/publications/publications/inp.aspx>

ჯანმოს ადამისნის ჯანმრთელობის რისკების შეფასების ინსტრუმენტების ნაკრები: ქიმიური საფრთხეები. ქენევა: ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია, ქიმიკატების უსაფრთხოების საერთაშორისო პროგრამა; 2010 წ.
http://www.who.int/ipcs/methods/harmonization/areas/ra_toolkit/en/

ჯანდაცვის სექტორის ჩართულობა ქიმიკატების მართვაში ეროვნულ დონეზე: ამჟამად არსებული პრაქტიკის მიმოხილვა. კოპერჰაგენი: ჯანმოს ევროპის რეგიონალური ოფისი; 2014 წ.
<http://www.euro.who.int/en/publications/key-publications>

ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2006 წლის 18 დეკემბრის REACH -რეგლამენტი (EC) No 1907/2006 ქიმიკატების რეგისტრაციის, შეფასების, ავტორიზაციის და აკრძალვის თაობაზე (REACH)
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02006R1907-20140410>

ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს CLP რეგლამენტი (EC) No 1272/2008 ნივთიერებებისა და ნარევების კლასიფიკაციის, ეტიკეტირების და შეფუთვის თაობაზე, რომელმაც შესწორებები შეიტანა და გააუქმა დირექტივები 67/548/EC და 1999/45/EC, და შესწორება შეიტანა დირექტივაში (EC) No 1907/2006 (EEA მნიშვნელობის ტექსტი). Off J Eur Union 2008; L353/1

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32008R1272>

NEAP-2 (2012 წ.). საქართველოს ეროვნული გარემოსდაცვითი სამოქმედო პროგრამა 2012-2016 წ.წ. მიღებულია მთავრობის 2012 წ. 24 იანვრის N127 დადგენილებით.

http://www.preventionweb.net/files/28719_neap2.eng.pdf

NORMLEX (2015). შრომის საერთაშორისო სტანდარტების ინფორმაციული სისტემა /ამჟამინდელი კონვენციები, რომლებიც არ არის რატიფიცირებული საქართველოს მიერ – 2015 წ. დეკემბერი.

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11210:0::NO:11210:P11210_COUNTRY_ID:102639

მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლების საქართველოს ეროვნული სამოქმედო გეგმა (2011 წ.) საქართველოს მთავრობის 2011 წ. 21 აპრილის დადგენილება No 907 მდგრადი ორგანული დამაბინძურებლების საქართველოს 2011-2015 წ.წ. სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ.

www.pops.int/documents/implementation/nips

მზადება საქართველოში მინამატას კონვენციის რატიფიკაციისთვის (2015 წ.). საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 3 აპრილის დადგენილება #688 “UNDP-სა და საქართველოს მთავრობას შორის ხელშეკრულების მუშა ვერსიის დამტკიცების შესახებ, რომელიც მიზნად ისახავს გადაწყვეტილებების იღების პროცესის განმტკიცებას მინამატას კონვენციის რატიფიცირებისთვის და ინსტიტუციონალური შესაძლებლობების განვითარებას მისი განხორციელებისთვის“ / (ქართულ ენაზე)

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2813192>

პროდუქტების უსაფრთხოებისა და თავისუფალი გადაადგილების კოდექსი (2012 წ.) / საქართველოს 2012 წ. 19 დეკემბრის კანონი No 114 – სსმ ოფიციალური ვებ-გვერდი, 27.12.2012 წ. / კონსოლიდირებული ვერსია 29.04.2015 წ. მდგომარეობით / შესწორებების შემტანი 11 კანონით შეტანილი ცვლილებების გათვალისწინებით / ბოლო შესწორება შეტანილი იქნა საქართველოს 2015 წლის 11 ნოემბრის კანონით No 4492-III, 2015 წ. - სსმ ოფიციალური ვებ-გვერდი, 24.11.2015 წ. [ინგლისური ვერსია]

<https://matsne.gov.ge/en/document/view/1659419>

თვით-მონიტორინგისა და ანგარიშგების ტექნიკური რეგლამენტი (2013 წ.) / საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის განკარგულება #413 „დაბინძურების სტაციონარული წყაროებიდან მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების თვითმონიტორინგის და კონტროლის ტექნოლოგიების ოპერირების შესახებ ანგარიშგების წარმოების თაობაზე“ [ქართული ვერსია]

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2188511>

საქართველოს ანგარიში გარემოს მდგომარეობის შესახებ (2011 წ.). დამტკიცებულია საქართველოს გარემოს დაცვის მინისტრის 2011 წლის # 54 ბრძანებით „საქართველოს გარემოს მდგომარეობის 2007-2009 წ.წ. ანგარიშის დამტკიცების თაობაზე“.

http://moe.gov.ge/files/Saministros%20Prioritetebi/eng_erovnuli_mokhseneba_2009.pdf

ნარჩენების მართვის კოდექსი (2014 წ.) / საქართველოს 2014 წლის 26 დეკემბრის კანონი No 2994-რს – სსმ ოფიციალური ვებ-გვერდი, 12.01.2015 წ. / 19.02.2015 წლის კონსოლიდირებული ვერსია / 1 შემასწორებელი კანონით შეტანილი ცვლილების გათვალისწინებით/ შესწორება შეტანილი იქნა საქართველოს 2-15 წ. 19 თებერვლის კანონით No 3098-III - სსმ ოფიციალური ვებ-გვერდი, 27.02.2015 წ. [ინგლისური ვერსია]

<https://matsne.gov.ge/en/document/view/2676416>

დაავადებათა კონტროლისა და
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის
ეროვნული ცენტრი

GEORGIAN NATIONAL CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC HEALTH

ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი

საქართველო, თბილისი, 0198,
კახეთის გზატკეცილი #99

ტელ./ფაქსი: +9950322192595

ncdc@ncdc.ge

www.ncdc.ge

დაავადებათა კონტროლისა და
საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის
ეროვნული ცენტრი

GEORGIAN NATIONAL CENTER FOR DISEASE
CONTROL AND PUBLIC HEALTH

ლ. საყვარელიძის სახელობის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი
ჯანმრთელობის ეროვნული ცენტრი

საქართველო, თბილისი, 0198,
კახეთის გზატკეცილი #99

ტელ./ფაქსი: +9950322192595

ncdc@ncdc.ge

www.ncdc.ge